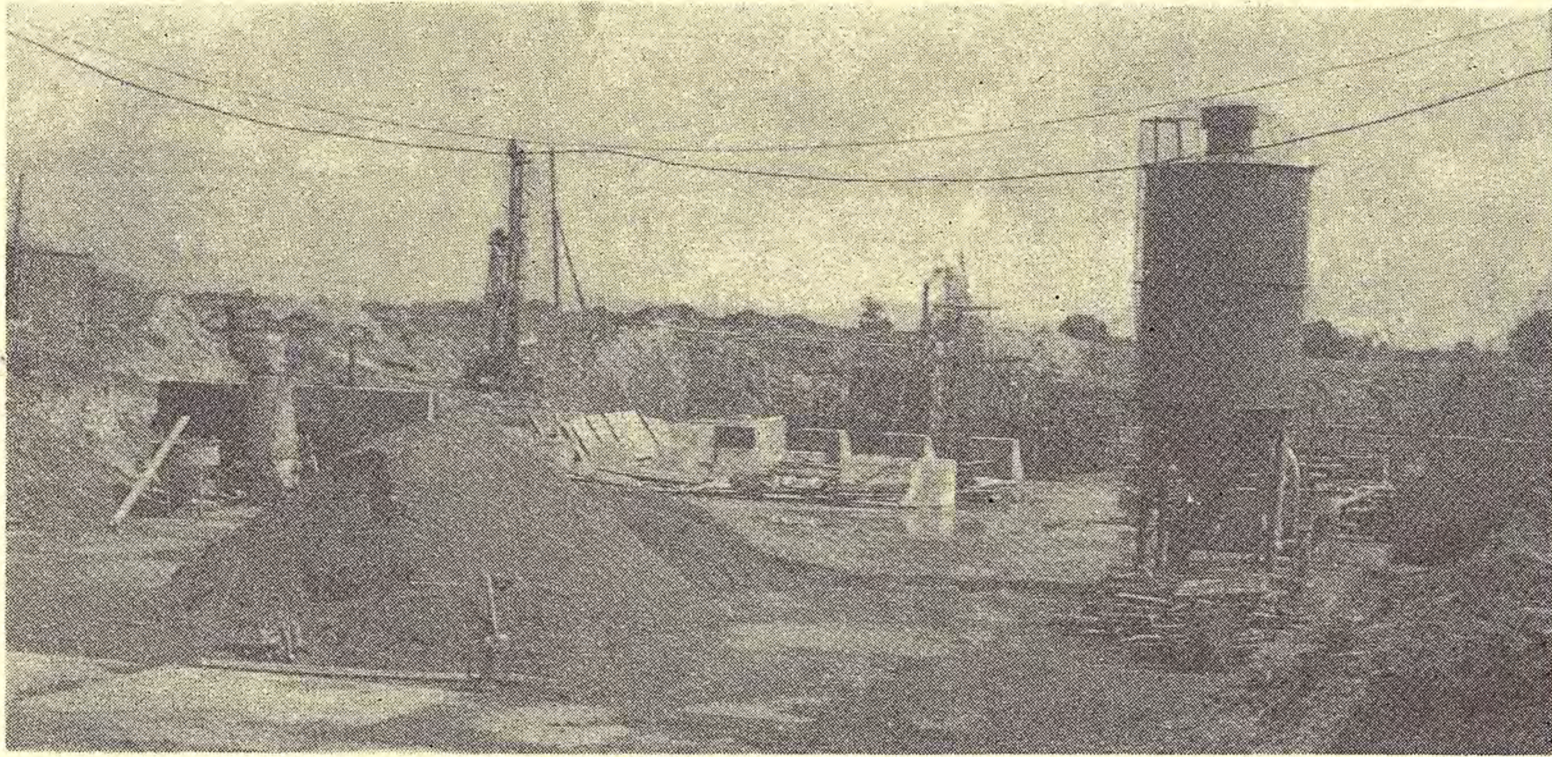
Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 33 (1225) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 19 ЖНІЎНЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

На Нарве за Бандарамі будуюць галоўную плаціну Семяноўкаўскага вадасховішча.

РЭПАРЦЁРСКІХ ЗАПІСАК

...І ЗАТОПІЦЬ УСЁ ВАДА

Наведаў я вёску Луку ў гміне Нараўка. Звонку яна нічым асаблівым не адрозніваецца ад іншых вёсак Беласточчыны. Паабапал брукаванай вуліцы, сярод старых дрэў раскінуліся звычайныя вясковыя дамы, хлявы і клуні. Адны ўжо прыгорбленыя, уросшыя ў зямлю, ганарацца адмысловай разьбой мясцовых майстроў. Іншыя, як, для прыкладу, дом Мікалая Стоцкага, гэта ўжо прызнак сучаснасці. Трывалыя, аблічаныя на дзесяткі гадоў жыцця, прасторныя мураванкі-асабнякі выяўляюць высакародную веру іх уласнікаў у непахісную будучыню і спакойнае працавітае жыццё. Ёсць тут крама, злеўня малака, клуб і школа. Апошні дом, у якім жыве нядаўна назначаны на сваю пасаду солтыс вёскі, мае нумар 134. Вялікая вёска.

*

І цяжка паверыць, што праз некалькі гадоў ужо не будзе Лукі. Прыдзе вада і ўсё затопіць. Цяперашняя брукаваная вуліца будзе берагам велізарнага штучнага возера, якое змесціць амаль **80 мільёнаў кубічных метраў вады.** Каб сабраць яе ў **столітровых бочках,** трэба было б напоўніць **аж 8 мільёнаў** такіх бочак. Вада затопіць 3 тысячы гектараў наднараўскай даліны. На гэтай тэрыторыі знаходзіцца зараз каля 300 сялянскіх сяліб, з якіх трэба перасяліць людзей. Гэта жыхары Рудні, Боўтрыкаў, Будаў, хутароў Тарнопаля і Лукі, якая з'яўляецца самай вялікай і найлепш загаспадаранай вёскай у гэтым раёне.

*

Яе даўнейшы солтыс, што нечакана памёр сёлета, гаварыў мне калісьці:

— То ж і птушка, і ўсялякае іншае стварэнне божае мае ўласнае гняздо ды пастаянна вяртаецца да яго. А чалавек жа разумнейшы і, як тое дрэва, калі ад маладосці не чуе пад нагамі сваёй роднай зямлі, расці не будзе.

— Нам, старым, — уторыць яму Марыя Саўко, — найлепш было б перасяліцца пад Ляўкова.

— Чаму пад Ляўкова? — пытаю.

— Бо там наш могільнік, — спакойна і зусім усур'ёз гаворыць яна. Сустрэў я яе на лавачцы пад страхой старэнькай хаты. У Луцэ пражыла ўжо больш 50 гадоў.

— Муж мой, — кажа яна, — ужо выбраўся туды... І я б за ім, каб не бачыць усяго гэтага, — і бабулька Марыя паказвае рукой за сябе, дзе пад Бандарамі над рэчкай грукочуць трактары, экскаватары, ды ўсялякія іншыя машыны. Будуюць тут галоўную плаціну, якая перагародзіць рэчышча Нарвы.

— Навошта ўсё гэта? — зноў гаворыць бабулька. — Ці не маглі б зрабіць гэтага заліва, калі ён ім так патрэбны, недзе там, дзе няма людзей?

*

Стаю на мосце за Бандарамі, гляджу на раскапаны бераг ракі, на разрытую глыбокую канаву, у якой быццам працавітыя мурашкі мітусяцца людзі, дзе густой сеткай тырчаць пад неба жалезныя пруты, дзе ўзвышаюцца велізарныя глыбы бетону.

Навошта ўсё гэта? Чаму дзяржава рашыла адвесці амаль 2 мільярды злотых, каб пабудаваць гэтае гіганцкае вадасховішча?

Без вады — ні туды, ні сюды. Каб даць чалавеку, для прыкладу, адзін літр малака, карова вымушана спатрэбіць 8 літраў вады, вядома, разам з кормам ды ўсімі іншымі дадаткамі. І таму больш чым палавіну (дакладна 63%) вады, якая будзе ў гэтым Семяноўкаўскім — як яго ўмоўна называюць — штучным возеры, прызначаецца на тое, каб у засуху, як сёлета ў маі і чэрвені, напаіць лугі і палі, а ў час паводкі, як

Працяг на стар. 4

Сярод старых дрэў раскінулася вёска Лука, якую неўзабаве затопіць штучнае возера.

Новыя вершы

ЦУД

Ад ручаёў да першае лістоты
Паспешныя вясновыя сляды.
Май раснацветам выбеліць сады,
Напоўніць мёдам у калодах соты.

На полі пад будзільнік жаўрука
Прачнецца ў глебе прагнае карэнне.
Ёсць вечны цуд зямнога паўтарэння
Травінкі кожнай, кветкі, каласка.

І не паверыш, у каторы раз
Збудзіўшы гай світальнаю хадою,
Што гэты свет, пазнаны ўжо табою, —
Вядомага чагосьці пераказ.

І цягнешся да кволага лістка
Заўсёды ў незвычайным захапленні...
Ёсць вечны цуд зямнога нараджэння
Травінкі кожнай, кветкі, каласка.

Мікола Мятліцкі

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

ВАРАНЯНЫ

Гэтая невялічкая вёсачка, што ўсяго 20 гаспадаркамі прысела над далінаю непадалёк рэчачкі Сакалянкі, у якіх 10 кіламетрах па шашы з Саколкі ў Дуброву Беластоцкую, узяла свой пачатак яшчэ ў другой палове XVI стагоддзя. У часе ўпарадкавання гаспадаркі ва ўладаннях вялікага князя літоўскага і караля польскага Зыгмунта Аўгуста паводле славутай „Уставы на валокі" з 1557 года, рассыпаныя дагэтуль па ўскраіне пушчы паселішчы асочнікаў былі сцягнуты ў адно месца і „пасаджаны" ў вёску-вуліцоўку. Новая вёска Воранава (так тады называліся сённяшнія Вараняны) належала да двара ў Пагагніцы, дзе „сядзеў" кузніцкі „падлесны", у якога быў абавязак „спраўляць" дагляд за службаю ўсіх асочнікаў, „прыналежных" да нядаўна выдзеленай з Гродзенскага ляснога масіву Кузніцкай пушчы. Ужо ў 1617 годзе, калі засноўвалася парафія ў Сакалянах, Воранава ўпамінаецца як адна з вёсак, што ўваходзілі ў яе склад. Нейкі след з тых адлеглых часоў астаўся ў традыцыі воранянцаў ездзіць за дрэвам і на працу якраз у „Вялікі лес", як яны завуць цяперашнія мізэрныя рэшткі колішняй Кузніцкай пушчы. Не забылася таксама і карчма, што калісьці знаходзілася ў Сакалянах непадалёк касцёла і „воласці". У ёй і вяршылася ўсё самае цікавае з грамадскага жыцця тутэйшых ваколіц: вяселлі пасля шлюбу ўвальваліся ў яе „падсілкавацца" чымколечы ды „тупнуць" на гліняным памосце „лявоніху"; кум заводзіў куму „пагрэцца" і яны нярэдка цалкам забываліся пра імя, дадзенае іхняму хросніку; пасля прысуду ў валасным судзе заходзілі сюды сяляне „на згоду" і „гадзіліся" пры квартах доўга і часам з такім вынікам, што на наступны дзень зноў ішлі да суддзі са скаргамі на пабоі ды пакалечанні. А і не магло быць інакш у такім „паганым" будынку, дзе ў восеньскія ночы нячысцікі спраўлялі на гарышчы свае гульбішчы, а ведзьма раз-пораз вылятала з коміна на памяле.

Стасько Мельнікаў або афіцыяльна Станіслаў Натуневіч любіць час ад часу ўспомніць пра свой ветрачок.

Праўда, вараняне не часта пераступалі парогі карчмы, яны больш тупалі на сваіх палетках: Брадок, Дзегценіца, Жыдоўшчына, Засёлак, Знога, Камяніца, таўкліся з „броднікамі" або ставілі „бучы" ў сваёй надта ж тады рыбнай Сакалянцы, і пакуль сонца стаяла над тутэйшымі пагоркамі-горамі Вострай, Гродскай, Крукавай, Лужковай і Хвайкавастай, не давалі спачынку працавітым рукам. А яны ў іх заўсёды дбайныя і ўмелыя.

Вось хоць бы возьмем старадаўні „род" Натуневічаў, якіх тут завуць Мельнікавымі, бо недзе ў канцы мінулага стагоддзя згарудавалі яны ладны вятрак. Як успамінае 75-гадовы Станіслаў Натуневіч, таямніцы мельнікавага рамяства ён пераняў ад свайго бацькі. „Надта ж дбалі мы пра свой ветрачок, — кажа. — Тады на грош было надта цяжка, а жыць жа трэба. Ну і стараліся мы рабіць муку і разовую і сітную, бы пух той. Не кажыце! Завозна было, аж люба воку глянуць. Людзі ехалі з усяе ваколіцы, нават з-пад Саколкі. Але ўсё ладзілася, калі быў роўны вецер. Ён, бывала, зімою з усходу такі дзьмуў цэлымі тыднямі. Тады для нас і дзень і ноч усё ў ветраку: засыпай зерне ў коўш ды аднось пукатыя мяхі

Працяг на стар. 4

—Niwa—

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE”
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1389. Nakład 6400 egz. S-2

МІНСКІЯ СУСТРЭЧЫ

РЭЖЫСЁР З ТРАКТАРНАГА

Пераўвасабленне самога сябе ў іншую постаць заваражыла яго бадай яшчэ ў родным сяле Турск, што на Гомельшчыне. З паблажлівай усмешкай, але і з пэўным задавальненнем ён прыгадвае, як яму, тады малышу-першакласніку, удалася роля ў навагоднім прадстаўленні. І ад таго часу па сённяшні дзень ён не пакінуў ігры на сцэне. Ужо дарослым чалавекам паступіў у 1965 годзе ў тэатральную студыю пры Палацы культуры Мінскага трактарнага завода, стаў акцёрам у аматарскім тэатры ў гэтым жа палацы і пачаў працаваць рабочым-шліфоўшчыкам на тутэйшым заводзе. І ўсюды паспяваў, з усім спраўляўся. На працы каля станка прыбывала яму вопыту, наступалі павышэнні, павялічваліся заробкі. У авалоданні ведамі і ўменнямі — пасля тэатральнай студыі ён выдатна заканчвае вячэрняе аддзяленне Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. На сцэне ж за 14 год яму давялося спазнаць усё — ад найменшай ролі і да цяперашніх абавязкаў кіраўніка тэатра і рэжысёра-пастаўшчыка. І аж не верыцца, што прайшоў такое гэты сімпатычны малады чалавек са звадыяшскай усмешкай пад пушыстым вусікам. Такі вось ён — **Мікалай Макаравіч Шутаў** — галава і сэрца Народнага тэатра пры Палацы культуры Мінскага трактарнага завода.

З ім мне ўдалося сустрэцца ўсяго на паўгадзіны перад спектаклем, прыглядзеўся я да яго постаці дакладней у ролі Дзюларана на сцэне і меў неабмежаваную магчымасць пазнаёміцца з уласцівым яму стылем працы і творчым талентам на прыкладзе пастаўленай ім жа гістарычнай драмы-хронікі Е. Міровіча „Кастусь Каліноўскі“. П'еса не належыць да лёгкіх. Яе аўтар прадставіў тут самыя напружаныя і трагічныя моманты з дзейнасці нашага нацыянальнага героя. У п'есе выступаюць прадстаўнікі розных асяроддзяў: царскі генерал-губернатар, каталіцкі епіскап, кіраўнікі і радавыя ўдзельнікі паўстання 1863 года на Беларусі і Літве, салдаты царскай арміі, звычайныя беларускія сяляне. Кожная постаць — свой уласны свет. Раскрыць усё гэта ў поўным святле — трэба высокага сцэнічнага майстэрства. І гэтае майстэрства відаць у кожным руху, жэсце і слове акцёраў.

Вядома, такія ўменні не прыходзяць самі і не праяўляюцца адразу. Тэатр на трактарным — так яго называюць у Беларусі — мае багатую традыцыю. Паўстаў і развіваўся ён разам з заводам. Спачатку, у 1946 г., як драматычны гурток з аднаактовымі п'есамі ў цесненькім пакойчыку. Разрастаўся завод, павялічваўся і ўмацоўваўся яго працоўны калектыў, расло ў ім зацікаўленне мастацтвам — павышаліся таксама акцёрскія амбіцыі самадзейнікаў. У 1950 г. яны ўжо ўдала ставяць паважны твор — „Маскоўскі характар“ А. Сафронава. Спектаклем „Папараць-кветка“ І. Козела ў 1959 г. заваёўваюць першае месца сярод драматычных калектываў Беларусі. Праз чатыры гады здабываюць ганаровае званне народнага тэатра. Ужо не лёгкія п'есы-аднаактоўкі ці скетчы, але вялікія класічныя тэатральныя творы А. Астроўскага, А. Чэхава, М. Пагодзіна, Ж. Мальера, Б. Брэхта, Б. Гарбатава і іншых выдатных драматургаў стала ўваходзяць у іх рэпертуар. І натуральна — пільная ўвага прысвячаецца беларускай драматургіі: з вялікай дбайнасцю яны ставяць „Раскіданае гняздо“ і „Паўлінку“ Я. Купалы, „Вайну вайне“ Я. Коласа, „Мікітаў лапаць“ М. Чарота, „Чырвоныя кветкі Беларусі“ В. Гарбацэвіча, п'есы Я. Рамановіча, П. Васілеўскага і іншых беларускіх аўтараў.

І ўжо не ў рабочай святліцы на хісткім ды скрыпучым подʼюме, але на нармальнай тэатральнай па-навейшаму абсталяванай сцэне перад залай з паўтары тысячамі тэатральных крэсел у партэры і на балконах. Словам, гэта ў тэатры Палаца культуры, які нічым не ўступае іншым прафесіянальным тэатрам горада Мінска. І зусім заслужанае павышэнне. Бо за трыццаць з лішнім год свае дзейнасці аматары з трактарнага паставілі больш 60 твораў, далі звыш 5 тысяч прадстаўленняў, іх наведала болей 600 тысяч гледачоў! Таму і не дзіва, што калектыў гэты мае дзесяткі самых высокіх узнагарод ад дзяржавы і розных арганізацый: ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета БССР, Міністэрства культуры БССР, Цэнтральнага камітэта Камсамола, дыпломы, прызы, памятныя падарункі з усіх гарадоў Беларусі, з Масквы, Кіева, Вільнюса, з калгасаў і акіянскіх караблёў. У 1977 г. ён становіцца лаўрэатам I Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. І ва ўсім гэтым ёсць значная частка самаахвярнай працы самога Міколы Шутава.

(Працяг на стар. 4)

КАЛЯНДАР

160 гадоў назад

19.8.1819 пам. Дж. Уат, англійскі вынаходнік. Працаваў над удасканаленнем паравых машын. Ад імя У. паходзіць назва адзінкі вымярэння магутнасці ў сістэме СІ — ват.

35 гадоў назад

23.8.1944 — баявое хрышчэнне 1-га палка знішчальнай авіяцыі „Варшава“ (пад Варкай). Нараджэнне Польскай народнай авіяцыі.

* * * * * * * * * * *

21.8.1909 пецярбургская „Ніва“ пісала: Адначасова і на Захадзе і на Усходзе ўзнікла грозная небяспека для міру. Два пытанні прадвяшчалі блізкую магчымасць двух крывавых войнаў: японцы не паладзілі з кітайцамі з-за перабудовы на шырокую калею Андукскай чыгункі, а туркі не паладзілі з грэкамі з-за Македоніі і Крыта.

ХРОНІКА

26 VII 79 у Варшаве група асабліва заслужаных дзеячоў нацыянальных грамадска-культурных таварыстваў з нагоды 35-годдзя ПНР атрымала дзяржаўныя ўзнагароды. Сярод іх узнагароджаны былі: Афіцэрскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы — старшыня ГП БГКТ Мікалай Самоцік, Бронзавым Крыжам Заслугі — член ГП БГКТ Валянціна Ласкевіч. Узнагароды ўручыў намеснік старшыні Агульнапольскага Камітэта Фронту Адзінства Народа Віт Драпіх.

Аб новай праграме навучання беларускай мовы ● Лекар з Кляшчэляў ● Дзядзька Максім аб куску хлеба ● У арлянскім бары ● Размова з Барысам Сачанкам ● Слядамі апошняй вайны ● Працяг дыскусіі аб моладзі ● Весткі з Нараўкі, Гайнаўкі, Чаромхі, Москаўцаў, Бельска, Стараберазова, Дубіч Царкоўных, Целушак, Шудзялова ● Аб чым думае Кастусь раніцай ● Песня „Палюшко“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 19 VIII — 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Ekran Wspomnień: Irena do domu. 12.30 Dziennik. 12.45 Rolnicze rozmowy. 13.15 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek 20 VIII — 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Kino Zwierzyńca. 17.00 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.30 Ekran Wspomnień: Zobaczymy się w niedzielę. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr TV. Ewa Bober, Wojciech Solarz Prawo głosu — cz. I. 21.50 Beethoven — nasz współczesny. 22.35 Dziennik. 22.50 W minutę po premierze.

Wtorek 21 VIII — 15.25 Program dnia. 15.30 Pasje St. Latoura. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Bractwo żelaznej szekli. 16.50 Interstudio. 17.20 Sonda. 17.45 Viki syn Wikingów, odc. XII pt. Wyzwolenie. 18.10 Dzień dobry w kręgu rodziny. 18.40 Wyst. amb. Rumunii. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Kaskader — radz. film fab. 21.35 Świadkowie. 21.55 Camerata. 22.20 Dziennik. 22.35 Sport.

Sroda 22 VIII — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Nauki polit. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Pan Półka i spółka. 16.55 Los. Małego Lot. 17.05 Dom i my. 17.20 Klinika zdrowego człowieka. 17.45 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.10 II połowa meczu w piłce nożnej Polska—Jugosławia. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Festiwal — Sopot 79. 21.25 Dziennik. 21.40 Festiwal — Sopot 79. 23.20 Mistrzostwa świata w kolarstwie.

Czwartek 23 VIII — 15.55 Program dnia. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Skarbiec. 18.00 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.25 Poligon. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Festiwal — Sopot 79. 21.25 Dziennik. 21.40 Festiwal — Sopot 79. 23.20 Pegaz.

Piątek 24 VII — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT Nauki polit. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Kot w butach — film anim. 16.50 Magazyn motor. 17.20 10 minut — teletur. 17.30 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.00 Akcja V — odc. IV pt. Specjalne, wigilijne danie. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Festiwal — Sopot 79. 21.25 Dziennik. 21.40 Festiwal — Sopot 79. 23.20 Świat, ludzie, idee.

Sobota — 25 VIII — 12.45 Program dnia. 12.50 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 13.20 Radzimy rolnikom. 13.30 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 13.40 Obiektyw. 14.00 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 14.20 Dziennik. 14.30 Magazyn Lotniczy. 15.00 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 15.10 Spotkanie z Vilinkiem. 16.00 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 16.15 Latarnia czarnoksięska. Rapsody Miklosa Jancso. 16.45 Mistrzostwa świata w kolarstwie. 17.30 Gwiazdy na czapkach — węgiersko-radz. film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Wczoraj, dziś, jutro — włosko-franc. film fab. 22.30 Dziennik. 22.45 Finał Pucharu świata w lekkiej atletyce.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 17 VIII — 8.50 Film fab. ser. 16.00 Koncert. 18.50 Film fab. ser. 22.10 Sport.

Sobota 18 VIII — 8.35 Film fab. ser. 15.40 Koncert. 16.25 Nie do wiary. 17.25 Film anim. 18.20 Film fab. Piotr I cz. 1. 20.35 cz. 2

Niedziela 19 VIII — 12.30 Spektakl. 14.25 Cyrk. 15.05 Klub podróżników. 16.20 Koncert. 17.00 Panorama międzynar. 17.45 Film anim. 18.25 Wieczór humoru. 20.35 Koncert. 21.20 Sport.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Sędzia Fayard zwany szeryfem — fr. 21—22. One dwie — węg. 23—24. Próba ognia i wody — pol. 25—26.

Bielsk Podl. Mistrz kierownicy ucieka — USA 20. Ucieczka z więzienia — radz. 21—22. Stawiam na trzynastkę — czes. 26.

Czeremcha Na tropie Wilbyego — ang. 21—22. Wezwij mnie w świetlaną dal — radz. 25—26.

Czyże Jak się budzi królewny — czes. Nie wychylać się — jug. 22—26.

Gródek Sędzia Fayard zwany szeryfem — fr. 25—26.

Hajnówka New York, New York — USA 20. Pasja — pol. 21—22. Ostatnie zadanie — USA 23—24. Wojenka, wojenka — rum. 25—26.

Michałowo Odrażający, brudni, źli — wł. 21—22. Samotny detektyw — USA 23—24. Słoneczny pył — radz. 25—26.

Mielnik Krótkie wakacje — wł. 22. Niedokończony utwór na pianolę — radz. 25—26.

Milejczyce Ostatni z Fleksnerów — norw. Kryjówka — NRD 22—26.

Narew Biały Mazur — pol. Gęsiorek Maciek — węg. 22—26.

Narewka Colargol zdobywcą kosmosu — pol. 22—26.

Nurzec Weronika — rum. 21—22. Ciepło — bułg. 23—24.

Orla Cienie gorącego lata — czes. Narodziny gwiazdy — USA 22—26.

Rajsk Adela jeszcze nie jadła kolacji — czes. Chłopiec z burzy — austral. 22—26.

ЭКЗАМЕН

Калі збярэцца хаця пятнаццаць ахвотных, будзем весці ў вас. Запісалася амаль трыццаць і, такім чынам, курс на кваліфікаванага земляроба стрыкаўляне мелі на месцы, у Стрыках. Потым дапісаліся людзі з другіх вёсак — Аўгустова, Налогаў. Сабралася больш паўсотні чалавек — старэйшыя, маладыя. Назначылі настаўніцу і зімою распачалі вучобу. Настаўніца даязджала з Бельска. Вучыліся шчыра, як сабе, запісваючы кожнае слова ў спецыяльныя сшыткі. Курс адбываўся вечарамі, два разы ў тыдзень. Часта трэба было бегчы проста ад дабытку, не паспеўшы нават павячэраць. І так цэлую зіму, вясну.

Экзамены назначылі на 26 мая, на палову першай. У вёсцы прыўзняты настрой. „Вучні" хвалююцца. Настаў час разліку са здабытых ведаў. У кожнага ў сэрцы драбінкі страху — здаць бы хаця, каб не быць горшым за суседа.

Працы не было ўжо ад раніцы. Неяк не спорылася. Каля клуба рух. Што нейкі час нехта выглядае на вуліцу — можа ўжо едуць. Спазніліся, але прыехалі. Солтыс прывёз сваёй машынай. Якраз быў у Бельску і сустрэў настаўніцу. Папрасіла і прывёз.

— Прыехалі, прыехалі, — загаварылі ў клубе.

Вырашылі мігам — трэба даць паабедаць, можа лепш пойдзе. А тым больш, што да гэтага падрыхтаваліся.

— Ну, бо падумайце самі, — гаварылі, — столькі працавалі, столькі вучыліся і тут насталі экзамены. Хто з нас калі думаў, што будзем на старасць здаваць яшчэ нейкія там экзамены. Як тут не пагуляць, не павесяліцца. Ад сёння ж мы з дыпломамі!

Камісія складалася з трох чалавек: дзве жанчыны і мужчына, старшыня. Усе з напружаннем чакалі пачатку. І раптам старшыня камісіі выняў спісак і, вычытаўшы семнаццаць прозвішчаў, заявіў, што астатнія да экзаменаў не дапушчаны. На прысутных быццам нехта вадой халоднай паліў. Аж раты са здзіўлення параздзяўлялі ды спаглядалі то адзін на аднаго, то на камісію, то зноў на настаўніцу, якой кроў чырванню шчокі падмалявала. А старшыня, вычытаўшы дапушчаных, паведаміў, што астатнія або не выкупілі поўнасцю угнаенняў, або не закончылі чатырох класаў падставовай школы, што было ўмовай заканчэння курсаў і атрымання дыплома.

— Але ж мы нічога не ведалі, — зашумела згодна зала. — Калі б што, дык мы ж бы выбралі, ды і класы папоўнілі.

— Такі закон і мушу яго прытрымоўвацца, — развёў рукамі старшыня камісіі.

— Дык можа мы здамо, а потым выкупім, — прасілі.

Але закон законам — і мовы быць не магло. Некаторыя зразумелі, іншыя яшчэ пляваліся, тым больш, што частцы з іх вельмі мала не хапала да нормы. Чаму не сказалі адразу? Цэлая зіма, вясна, хапала ж часу, каб усё папоўніць. З пытаннем і надзеяй у вачах глянулі на сваю настаўніцу, якая, чуючы за сабой віну, пачала падбіраць карысныя апраўданні.

— Я думала, каб вас не клапаціць, што ўсё сама афармлю. І афарміла. Але гэта солтыс, напэўна ён, везучы экзаменатараў, набунтаваў іх, — тлумачыла, шукаючы віноўніка свайго недагляду.

Зрадзіўся новы канфлікт. Калі так кажа настаўніца, дык чаму не верыць.

— І магчыма, што некаторыя паверылі. Сапраўды, я ж іх вёз. Найлягчэй зваліць віну. Толькі які мне сэнс, мне, солтысу, адказнаму, як не ёсць, за сваю вёску, паскудзіць на свой панадворак. Ды і другое, я ж стараўся, каб гэты курс адбыўся ў нашай вёсцы, — гаворыць.

Так, як гаворыць народная мудрасць, найлягчэй заграбаць жар чужымі рукамі. Толькі ёсць і другая праўда — калі вучань атрымлівае двойку, можна лічыць, што тупы, або няроб, але калі большасць класа — трэба памяняць настаўніка.

М. Шаховіч.

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

Госць у дом...

Спрадвеку ўвайшло нам у кроў, што **„госць у дом — Бог у дом"**. Так нас вучылі дзяды-прадзеды і доўгі час мы ў вёсках зачынялі свае хаты на замок або на засаўку толькі тады, калі ў наваколлі паяўлялася група цыганоў. Цыганамі, як чортам, нават дзяцей палохалі. Але ўсіх іншых людзей віталі мы, памятаю, заўсёды адкрытымі дзвярыма і сякім-такім пачастункам — **„чым хата багата, тым рада"**.

Першы ўрок па адносінах да чужых і незнаёмых атрымалі мы зараз жа пасля вайны. Быў тады адзін такі лясны бандзюга, „Буры" па клічцы, а па прозвішчу Рамуальд Райс. Душагуб пракляты! Рассылаў па нашых вёсках сваіх адурманелых бандзюгаў ды загадваў ім паліць, знуткавацца і грабіць усё, што пад рукі папала. Людзей жыўцом палілі. Навучылі нас, што чалавек чалавеку можа быць і чортам. Я сабе, памятаю, абсталяваў тады нават двайную жалезную застаўню і пастараўся, каб у нашай вёсцы завялася армоўская арганізацыя, каб далі нам зброю, каб адстаяць сваю свабоду.

З часам, з гадамі мы забылі аб гэтым і зноў пачалі прыхільна глядзець на ўсіх людзей. Але цяпер іншая небяспека навісла над намі.

Месяц або два таму назад вярнуўся я з поля, якраз бульбу абворваў і стонку глуміў. Палашка падсунула міску гарачага супу. Ажно хтосьці стукае ў дзверы.

— Заходзьце, калі ласка, адкрыта, — адазвалася Палашка і на парозе паявілася высокая, чарнявая жанчына. Акінула мяне нейкім баязлівым позіркам, але зараз жа засмяялася, бліснула залатымі зубамі і апавясціла, што яна турыстка, прыехала з далёкай Югаславіі, што па дарозе здарылася з ёй няшчасце ў цягніку, абакралі яе, хтосьці сцягнуў сумку з дакументамі і грашыма, калі прыснула.

Тут яна ўголас расплакалася, залілася горкімі слязьмі і яшчэ больш жаласліва загаласіла:

— Вось па вёсках мушу хадзіць, міласціну прасіць...

Палашка хуценька выцерла дачыста крэсла і пасадзіла бедную турыстку за стол, каб супам разам са мною падсілкавалася, а ў суп гэты яшчэ дакінула госцю вялізны кусок цяляціны.

— А можа вы, людзі добрыя, захацелі б ад мяне што-колеч купіць? — заявіла турыстка. — Вось гэты персцень або ланцужок, — і яна пачала знімаць з сябе свае бліскоткі. — Гэта ўсё, што ў мяне асталося. Золата загранічнае, высокай вартасці, — гаварыла яна. — Прадам вам ніжэй цаны, каб толькі сабраць крыху грошай на дарогу, каб дамоў вярнуцца, — і яна зноў расплакалася, як дзіця. — Па дзве тысячы вам прадам за штуку. Вазьміце ў руку, пабачыце, якія цяжкія гэта вырабы. Калі ласка. Тут проба.

Палашка нават да акна падышла, каб дакладней разгледзець прапанаваныя нам ювелірныя вырабы. Персцень быў з вялікім бліскучым чырвоным каменем, а ланцужок — тоўсты, з крыжыкам, упрыгожаным блакітнымі каменьчыкамі.

— Нашай Бэатцы прыдаўся б такі крыжык з ланцужком, — заявіла Палашка, звяртаючыся да мяне. Хутка ж ёй споўніцца пятнаццаць год. Можа купім?

— Так, так, купіце, абавязкова купіце! — загаварыла зноў турыстка. — Хай дзіцё носіць знак божы на сэрцы, хай ведае, што ангел-спасіцель сцеражэ...

— Не, дзякую, — абрэзаў я яе. — Золата нам непатрэбнае, мы век без яго пражылі...

— То можа купончык на касцюм, — зашчабятала наша госця. — Паглядзіце, поўны адрэз. Арыгінальнае англійскае сукно, вось нашыўка „Мадэ ін Энглянд". Прачытайце самі і знак „Вуль марк", што значыць сукно вышэйшай якасці. У вашых крамах я такога не бачыла. Па 500 злотых за метр, каб толькі прадаць...

Суконны адрэз сапраўды прыдаўся б мне на касцюм, але не спадабалася мне нахабнасць гэтай турысткі. Даў я ёй 20 злотых, каб адчапілася і пажадаў шчас-

(Працяг на стар. 5)

НА КУЛЬТУРНАЙ НІВЕ

У ДУБІНАХ

Восьмы год Вікторыя Койла (дзеяч Фронту адзінства народу і ЗСЛ) вядзе клуб селяніна ў Дубінах у Гайнаўскай гміне. Разам з Баляславай Арлоўскай, якая з'яўляецца кіраўнічкай гміннай публічнай бібліятэкі, арганізуюць конкурсы ведаў на розныя тэмы, між іншым, на юрыдычныя тэмы, сустрэчы моладзі з міліцыянерам, сустрэчы маладых матак з медсястрой, шматлікія культурна-асветныя мерапрыемствы. У бягучым годзе ўрачыстыя святкаванні адбыліся з нагод: Новага года, Дня жанчын, Дня дзіцяці, Першамая і іншых.

Пры клубе дзейнічае дзевяціасабовы мастацкі калектыў: дзявочы хор і аркестр. Душой яго з'яўляецца Уладзімір Койла, музык і фатограф. Моладзь выканала арыгінальныя дэкарацыі клуба — багата тут розных пушчанскіх элементаў. Арганізуе яна танцавальныя вечарыны. На сцэне выступаў ляўкоўскі хор „Цаглінкі". Дзеячы ФАН заініцыявалі пабудову студні ля клуба на яго патрэбы.

Жаночы гурток (КГВ) налічвае тут 106 асоб. Ён з'яўляецца адным з актыўнейшых вясковых грамадскіх арганізацый. Кабеты арганізавалі курсы: кройкі і шыцця і вяндлінярскі. У доме Надзеі Гіншт ёсць КГВоўская пазычальня настольнага посуду. Закончыўся курс грамадска-палітычных ведаў першай ступені. Удзельнічала ў ім 35 жанчын. Найбольш паспяхова закончылі яго Ніна Аверчук, Валянціна Грэдаль і Ніна Гіншт. Гмінная сельскагаспадарчая служба вяла тут курс кваліфікаванага гаспадара. Удзельнічала ў ім сорак асоб, пераважалі жанчыны. Экзамен здавалі некаторыя сяляне нават з суседніх вёсак.

У дубінскім клубе селяніна дзейнічае прадшкольнае агніска. Апрача таго дзеці, якія любяць маляваць, займаюцца ў гуртку для юных жывапісцаў і разьбяроў. Найлепшыя малюнкі і фігуркі з гліны або пластэліну выбіраюцца на ўнутраную і гмінную выстаўкі. **(яц)**

У мінулым годзе Беласток павялічыўся амаль на шэсць тысяч жыхароў. На 100 мужчын выпадала 106 жанчын (жанчын было больш на шаснаццаць тысяч). У 1978 годзе пажанілася каля 2 200 пар. Нарадзілася 7 200 дзяцей, больш хлопчыкаў.

У першай палавіне бягучага года нарадзілася 3.843 дзяцей, дзяўчынак было больш, чым хлопчыкаў. У тым самым часе пажанілася 1 026 пар.

Зараз Беласток налічвае звыш 215 тысяч жыхароў (пражывае ў ім каля 65% усяго гарадскога насельніцтва ваяводства). Тэмп росту насельніцтва Беластока вялікі, на працягу апошніх дваццаці гадоў лік жыхароў падвоіўся.

Беласток хутка разбудоўваецца. Ужо каля 70% яго насельніцтва жыве ў новых жыллёвых пасёлках. **(яц)**

У нашым аб'ектыве: *Музычны калектыў з міхалоўскага Дома культуры: Я. Цімох, Я. Рыбінскі, К. Грыневіч і С. Грыневіч.* *Фота М. Гайдука*

СПІ, СЫНОК...

Спі, сынок, і расці на славу! Твае бацькі задбалі, каб ты мог спакойна дарастаць да ролі наследніка. Марыя Галёнка і яе муж Мікалай з Пасечнікаў Вялікіх ужо некалькі гадоў таму назад пабудавалі прасторную абору на 20 красуль з цялятамі і распачалі, такім чынам, спецыялізацыю.

Фота **В. Рудчыка**

М. ШАХОВІЧ

З НАРОДНЫХ ГАВОРАК

грушэвнік — кампот, навараны з сушаных груш. Возьмі грушэвніку напіся. Булку грушэвніком попі.

залупа — адмоўнае акрэсліванне чалавека крышку вульгарнае. Гавораць так найчасцей на чалавека, брыдкага знешне, але з поўным тварам, крыху скрыўленага. Часта, каб яшчэ больш усё ўвыпукліць, выступае ў форме павелічальнай — **залупіско.** Як ужэ Іван залупіско ўзяў! Хто з такою залупою бавітися будэ?!

запорожніці — гэта тыя ўдзельнікі вяселля, якія не былі запрошаныя, але прыходзілі на вяселле паглядзець. Вынэсі запорожніцям коровая. Потым заспявалі запорожніці.

повівач — доўгі, шырынёю ў далоню, сшытая палоска палатна, якім авівалі па пялёнках малое дзіця, раз — каб не раскручвалася, а па-другое — каб мела прамыя ногі. Оно повівачом нэ забудь закрунуті. Подай повівач, там на пэчыэ сохнэ.

цыбульнік — вывар з сухіх лісткоў цыбулі, у якім красілі на Вялікдзень яйкі. Ныма фарбы, то в цыбульнікові накрасімо. Нэ вылівай шчэ цыбульніку.

(Збуч, гміна Чыжы).

Разведка ГАСПАДАРНАСЦІ

Наведалі мы 28 ліпеня бягучага года гмінны цэнтр культуры, клуб прэсы і кніжкі і гмінную публічную бібліятэку ў Орлі. Усё было наглуха закрыта, усё пад замком і нідзе ні следу нават карткі з інфармацыяй аб гадзінах працы спамянутых установ. Для нас астаецца таямніцай, ці ўвогуле іх адкрываюць. А можа яны арлянцам непатрэбны? **(яц)**

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

У Васількоўскай акрузе

У Васількоўскай гміне ёсць семнаццаць вёсак. Сельскагаспадарчых угоддзяў тут 5836 гектараў, у тым ліку ва ўладанні індывідуальных гаспадароў 4956 гектараў. Зялёныя ўгоддзі займаюць 38,2% усіх сельскагаспадарчых угоддзяў. У пачатку бягучага года было 511 гектараў ПФЗ.

У мінулым годзе сярэдні ўраджай чатырох асноўных збожжавых культур (сыпнулі яны па 21,6 цэнтнера з 1 гектара) і бульбы (190 ц/га) быў блізкі сярэдняй ваяводскай. У тым жа годзе земляробы аднавілі 32 тоны зерня збожжа і 104 тоны бульбы. На кожны гектар сельскагаспадарчых угоддзяў падсеялі яны 83,3 кг НПК у чыстым складзе. Апрача таго, на палі было падсеяна 406 тон вапны. Хлебаробы купілі для далейшай гадоўлі 165 пародзістых цялят, 77 лёхаў і дзевятнаццаць кныроў. Мелі яны ўсяго дабытку: 2348 штук быдла, у тым ліку 1265 дойных кароў, 5025 свіней і 482 авечкі.

Сяляне Васількоўскай гміны ў 1978 годзе прадалі дзяржаве 380 тон жывой вагі свіней (план продажу іх быў выкананы ў 217%), 257 тон ялавічыны (план быў выкананы ў 151%) і 2036 тысяч літраў малака (план у гэтай дзялянцы быў выкананы ў 94,7%).

Індывідуальныя гаспадары прадалі на пунктах скупкі ўсіх сельскагаспадарчых прадуктаў на 67,4 млн. злотых (у пераліччэнні на адну гаспадарку прыпадае па 56 тысяч злотых).

Летась вяскоўцы пабудавалі дзевяць інвентарскіх будынкаў на 346 месц і мадэрнізавалі пяць будынкаў. Узялі яны ў банку 18,4 млн. злотых сельскагаспадарчых крэдытаў, у тым ліку на сельскагаспадарчыя інвестыцыі — 8,9 млн. злотых.

У гміне ёсць 33 спецыялістычныя гаспадаркі, у тым ліку 28, якія спецыялізуюцца ў жывёлагадоўлі, перш за ўсё свіней і быдла. Найлепшыя гаспадары гэта: Генрык Санчык з Дамбровак, Ян Арцішэўскі з Навадворцаў і Станіслаў Гаймовіч з Гараднянкі — усе яны спецыялізуюцца ў свінагадоўлі, Валяслаў Валюк з Юроўцаў, які гадуе многа ўбойнай рагатай жывёлы і Віталь Кулікоўскі з Асовічаў, які гадуе многа дойных кароў.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 2)

РЭЖЫСЁР З ТРАКТАРНАГА

— Нашы акцёры — гэта ў асноўным рабочыя, інжынерна-тэхнічны персанал, служачыя і ўсе з нашага ж завода, — расказвае ён. — Гляньце толькі, сярод 36 роляў у „Кастусю Каліноўскім" аж 15 з іх выконваюць рабочыя. Напрыклад, Вольга Крамарэнка, што іграе ролю сялянкі, з'яўляецца працаўніцай кавальскага цэху, на нашай сцэне яна ад самага пачатку. Або Рыгор Пушкевіч, што іграе Лявона, працаваў ён рабочым-тэрмічнікам, цяпер на пенсіі, яму 71 год, але не думае нават пакінуць нашу сцэну. Такіх людзей многа. Разам з імі выступаюць інжынеры і маладыя рабочыя, што толькі пачынаюць свой працоўны шлях. І для кожнага з нашага 50-асабовага тэатральнага калектыву выступаць на сцэне — гэта вялікая і красачная жыццёвая прыгода, выяўленне сваіх дараванняў і спаўненне ўласных запатрабаванняў і амбіцый. Трэба дадаць: здаровых і высакародных амбіцый.

Гэтай натуральнай цягай людзей працы да мастацтва, іх імкненнямі стварэць прыгожае ўмела кіруе Мікола Шутаў. Ён патрапіць так „паставіць" ігру акцёраў, што яна прэзентуе сабой высокую сцэнічную культуру і пры тым захоўвае тую жывую непасрэднасць і шчырасць, якая ўласціва толькі самадзейным, аматарам. Хоць цяпер ён ужо не працуе рабочым-шліфоўшчыкам і з'яўляецца штатным рэжысёрам гэтага тэатра, але ўсёй сваёй асабовасцю Мікола Шутаў — з крыві і косці — рабочы нашага часу і ладу, з высокай культурай.

Мікола Гайдук
Фота аўтара

Далёка на другім беразе Нарвы раскінулася вёска Боўтрыкі, якая разам з цэлай гэтай далінай апынецца пад вадой. Вада затопіць 3 тысячы гектараў.

(Працяг са стар. 1)

...І ЗАТОПІЦЬ УСЁ ВАДА

у красавіку гэтага года, не дапусціць гэтай стыхіі да пасеваў і сенажацяў. 34 працэнты вады з гэтага возера паплыве рэчышчам Нарвы, Супраслі і спецыяльнай канавай аж у Беласток, а магчыма, што і далей, на прамысловыя прадпрыемствы горада Лапы.

*

Толькі як усё гэта растлумачыць жыхарам Лукі? Калі нават і зразумеюць неабходнасць пабудовы гэтага вадасховішча, дык цяжка ім прымірыцца, што гэта яны вымушаны пакідаць свае і бацькоўскія сядзібы. Лука, гаварылі мне ў гэтай вёсцы, стаіць тут ужо нейкіх 900 гадоў. Не праверыў я гэтага, але ўсё магчыма, што нейкія прапрапродкі пасяліліся ў лясах над берагам ракі, якая дазваляла прабрацца цераз непраходную пушчу.

*

І так жыла ды працай і талентам багацела гэтая вёска. Аляксандр Анцутка, як і яго старэнькі бацька, яшчэ і сёння лепіць гаршкі, якія Цэпэлія высылае аж за мяжу. Калі пачуў, што Луку будуць зносіць, дык пастараўся абсталявацца ў Беластоку. Пад Грабоўкай мае ўжо ўласны дом.

Іван Байчук — майстар-столяр.

— Маю заказы аж з Бельска і Замброва, — кажа ён. І гаспадарка ў яго таксама парадачная. Ацанілі яе на мільён 250 тысяч злотых.

— Хацеў будавацца, — паказвае жалезныя бэлькі, што пад плотам зараслі ўжо травой. — Толькі дзе? У Луцэ не дазваляюць, ды і сэнсу ніякага няма, калі вёску маюць зносіць, а іншага месца яшчэ не вызначылі. Бо я на гаспадарцы астаюся, — дабаўляе ён, каб адзначыць той факт, што апынуўся ў ліку тых нямногіх сялян вёскі Лукі і наваколля, якія не парываюць сувязі з зямлёй. І сапраўды, паводле афіцыйнай інфармацыі на амаль 300 гаспадароў толькі 25 праявіла ахвоту гаспадарыць на новым месцы.

*

Уладзімір Лобач якраз вярнуўся дамоў на фуры, напоўненай мінеральным угнаеннем.

— Не апускаць жа нам бездапаможна рукі, — кажа ён. — Пакуль спыхам не сапхнуць у рэчку, трэба араць і сеяць... А без угнаенняў, самі ведаеце...

Аграном Аляксандр Харкевіч, які таксама ў той дзень наведаў гэтую вёску, заяўляе не жыхарам, што Лука будзе стаяць не менш чым пяць гадоў, што да гэтага часу можна спакойна жыць і гаспадарыць.

— Работа зацягваецца, не ўкладваецца ў вызначаныя тэрміны, — паясняе ён.

І сапраўды, цяжка паверыць, што ўвогуле гэтая вёска знікне. За гумнамі над рэчкай спакойна пасецца жывёла, на другім беразе прынараўскай даліны раскінулася сярод дрэў вёска Боўтрыкі. Усё выглядае так звычайна, спакойна і мірна. Аднак прыгавор ужо падпісаны, і прыйдзе гэтая вялікая вада, ды васьміметровай хваляй затопіць месцы пакуль яшчэ жывых вёсак.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

Алімпіяда ў Чаромсе

У Чаромсе адбылася III спартыўная алімпіяда паміж камандамі: паравозным і вагонным дэпо, службай руху і насычальняй. Кожнае прадпрыемства павінна было вызначыць па тры асобы ў кожную дысцыпліну спорту. А дысцыплін было дзесяць. Найбольш радасці і смеху гледачам, як заўсёды, прынесла дысцыпліна, званая перацягваннем ліны. А самым цікавым у гэтай дысцыпліне было тое, што ў спаборніцтвах удзельнічалі адны начальнікі чыгуначных прадпрыемстваў. Пераможнай каманда аказалася паравознае дэпо. Іх каманда прайграла толькі ў веласіпеднай гонцы і ў кіданні кружка.

На здымку: І сакратар вузлавога камітэта ПАРП у Чаромсе Л. Ляскоўскі ўручае начальніку паравознага дэпо Ю. Міхальскаму кубак за заваяванне першага месца ў алімпіядзе.

Ул. Сідарук
Фота Тамары Навіцкай

(Працяг са стар. 1)

ВАРАНЯНЫ

яшчэ цёплай мукі. Горш было, калі ўвосень налянцяць парывісты вецер, а крылы ветрака цалкам заплахтаваныя. Во бяда! Хочаш затрымаць, а тут з восі аж іскры сыплюцца, таго і глядзі ўвесь вятрак з дымам пойдзе. І трэба ж было неяк утаймаваць гэты разгон, крылы затрымаць, расплахтаваць, адпаведна пад вецер падставіць. Было, было пра што патурбавацца".

Але працаўнічок-мукамол не дажыў да нашых дзён. Фашысцкія войскі, адступаючы ў 1944 годзе, спалілі яго. Пастаўр Натуневіч падкідваць уверх саломінку, каб зведаць, адкуль і з якою моцаю вецер дзьме. Але зрок яго яшчэ і цяпер выбягае за сяло, на пагорак Млінішча, дзе стаяў вятрак. А для ўсяго наваколля ён астаўся і па сённяшні дзень Стаськам Мельнікавым, а яго дзеці і ўнукі — Мельнікавымі. Бо тут, як па ўсёй Беласточчыне, прозвішчы існуюць толькі для афіцыяльных спраў і дакументаў. У Варанянах старымі „родамі" пішуцца Алехны, Буракі, Календы, Мажэйкі, Натуневічы, Салаўі, Хацеі, Шчэсюлі. А наштодзень, па-суседску, іх завуць Адамавыя, Волесевыя, Казімеравыя, Кнігі, Пізёвыя. Ад якога

Гэты домік пабудаваў і аздобіў „пеўнічкамі", „вятроўкамі" і „ліштвамі" ў 1922 годзе тутэйшы цясляр Вінцук Бурак.

Адама, Аляксандра ці Казіміра пачаліся гэтыя мянушкі, сёння цяжка дакапацца, таксама невядома, што такое "пізя" і якога то варанянца празвалі Кнігай за яго вучонасць?

На самай справе сёння ўсе варанянскія роды павінны звацца Кнігамі, бо няма тут такой хаты, з якой не выйшаў чалавек з сярэдняй адукацыяй, а многія закончылі вышэйшыя школы, напрыклад, з Натуневічаў паходзяць інжынер, заатэхнік і электронік, з Календаў — інжынер, з Салаўёў — лекар, з Алехнаў — аграном, са Шчэсюляў — афіцэр, а тэхнікаў дык і не пералічыш!

Але добрыя традыцыі працавітасці і смекалкі ў рамястве не пакінулі гэту вёсачку. У мінулым годзе паўстаў тут гурток з гаспадароў (Генавефа Салавей, Казімір Салавей і Валяр'ян Венцлаў), што спецыялізуецца ў вырошчванні збожжа. Залатыя рукі мае столяр Антон Натуневіч, у якога ёсць дасканала абсталяваная сталярня. Калі сяла знаходзіцца невялічкі філіял Беластоцкіх фабрыкаў мэблі, ён выпускае пружыны і іншыя дадаткі да мэблевых вырабаў. Тут працуе некалькі чалавек з Варанянаў, столькі ж ездзіць на працу на сакольскую фабрыку будаўнічай сталяркі.

Што ж, едучы з Саколкі ў Дуброву, не праскокваўце абыякава праз маленькія Вараняны, у кнізе іхняга мінулага можна многа што вычытаць!

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

У кнігарні імпартных выданняў можна набыць наступныя беларускія кнігі:

Брыль Я., Трохі пра вечнае, 1978, стар. 360, цана 20 зл.

Цікавая па сваёй шчырасці выказвання і арыгінальнасці аўтарскага падыходу да розных праблем кніга нарысаў, артыкулаў, нататак, заўваг аб літаратурных, культурных з'явах, або проста назіранняў са штодзённага жыцця выдатнага сучаснага беларускага пісьменніка.

Беларуская літаратура. Выпуск 6. 1978, стар. 166, цана 30 зл.

У гэтым выпуску знаходзім артыкулы: М. І. Мішчанчук „Святлом Кастрычніка азораная (Вялікі Кастрычнік і некаторыя пытанні беларускай савецкай літаратуры)"; Атрашкевіч В. І. „Радкі ў хроніку жыцця Я. Коласа"; Лiякумовіч Ц. Б. „Янка Купала і Валеры Брусаў"; Странькоў А. Ф. „Зброяй сатыры (Дакастрычніцкая паэзія Я. Коласа)"; Казлоў У. В. „Эстэтычнае ўвасабленне народных ідэалаў у беларускай казцы"; Новік В. М. „Роля паўтораў у структуры лірычнай песні" і іншыя.

Шушкевіч С., Выбраныя творы ў двух тамах, 1978, том І стар. 384, цана 26 зл., том ІІ стар. 336, цана 22 зл. Пісьменнік асабліва многа ўвагі адвёў творчасці для малых чытачоў.

Вольскі В., Лёс Дункана, 1978, стар. 240, цана 11 зл.

Кніга пра прыроду і чалавека.

Пушкін А. С., Руслан і Людміла, 1978, стар. 118, цана 26 зл.

Аздоблены цікавымі каляровымі ілюстрацыямі мастаком А. Лось, пераклад А. Александровіча вядомай паэмы класіка рускай літаратуры.

Кнігарня высылае кнігі за паштовым заліччэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki", 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

(Працяг са стар. 3)

Госць у дом...

лівай дарогі, а сам зноў адправіўся ў поле і амаль забыў пра ўсё гэта.

Вечарам, калі ўправіўся з работай, вышаў я на лавачку, каб адпачыць крыху і з суседзямі пагутарыць. Раптам у недалёкай хаце завойкала, загаласіла Цімохава Вольга. А праз хвіліну выскачыла яна з хаты і крычыць:

— Людзі, ратуйце, заб'е!

За Вольгай выбег яе муж.

— Я табе дам золата! Я табе дам купоны! — заводзіў ён, абкладаючы сваю шлюбную шырокай дзягай. Ледзь мы іх расчапілі. І тады выявілася, што Цімошыха аказалася лепшым купцом ад маёй Палашкі. Накупляла „золата" ад гэтай турысткі аж на 12 тысяч злотых. І адразу паімчалася ў горад, каб даведацца, колькі яна зарабіла. Ну і даведалася, што яе „золата" нават і не ляжала пры золаце, што блiскучы камень — гэта звычайнае шкельца, а такога нібы англійскага сукна паўным-паўно ў кожнай краме.

Пайшла яна ў міліцыю. Там спісалі ўсё што трэба і пацешылі, што не яе адну так ужо абдулі падобныя „турысты", што на другі раз трэба быць болей асцярожным.

— Ну, бачыш, вазьмі і ўпусці такую ведзьму ў хату! — заявіла мая Палашка.

— А ты бачыла? — гавару я ёй. — Сёння за рэчкай нейкія турысты зноў расклалі свае палаткі.

Максім Нурэцкі

ЖНІВО І ДЗЕЦІ

З думкай пра радасны і бесклапотны адпачынак вясковых дзяцей былі арганізаваны дзяцінцы ў Кляшчэлеўскай і Нараўскай гмінах.

У Кляшчэлеўскай гміне ў ліпені і жніўні дзейнічалі дзяцінцы ў Дашах і Кляшчэлях. Скарысталася з іх 68 асоб. Апекаваліся дзяцьмі настаўніцы. Было многа цікавых заняткаў.

Чатыры дзяцінцы працавалі ў Нараўскай гміне: у Тынявічах Вялікіх, Нарве, Трасцянцы і Крыўцы. Вяскоўцы вельмі хвалiлi такога роду апеку над іх малышамі, бо яны спакойна могуць працаваць у полі і не думаць, чым займаюцца іх малыя дзеці, пакінутыя дома. Для дзяцей дзяцінцы таксама вялікая выгада.

(яц)

Апенькі, мёд і зуброўка

Пункт скупкі ў Вілюках ужо другі год вядзе Ніна Саевіч. 27 ліпеня грыбнікі прадалі 1763 кілаграмы адборных апенек, 28 ліпеня — 1983 кг і 29 ліпеня — каля 900 кг. Найбольш дастаўцаў было з вёскі Тапіла, затым Вілюкоў, Лазіцаў, Старыны і Бобінкі.

У Вітаве Сяргей Назарук (вядзе ён пункт скупкі лясного руна 24 гады) на працягу чатырох дзён (26-28 VII) купіў шэсць тон апенек і больш 100 кілаграмаў пліскак. Найбольш апенек прыносілі жыхары Пяскаў, Лазіцаў і Тапіла. Пчаляры даставілі каля пяці тон ліпнёвага мёду (1 кг мёду плоціцца па 90 злотых). Апрача таго, купіў ён пяць тысяч мётлаў і дзвацаць тысяч калкоў. Скупшчык будзе купляць кару крушыны (у мінулым годзе купіў яе 800 кг), ягады ядлоўца, траву-зуброўку, маслякі, зялёнкі.

Сяргей Назарук паінфармаваў нас, што апенькі ў месяцы лiпеня гэта рэдкасць. Не памятае, каб так масава паявіліся яны ўжо ў ліпені.

(яц)

ФАЛЬКЛОР

ВЯСЕЛЬНАЯ

Ой, выйдзі, пайдзі, млода Манечка,
да саду-вінаграду,
ой, збудзі, збудзі сваю матулю
да сібе на параду,
ой, збудзі, збудзі сваю матулю
да сібе на параду.
— Учора хадзіла, та й ні збудзіла
каравай расчыняці,
сягоння пайду та й ні разбуджу
да шлюбу выпраўляці;
сягоння пайду та й ні разбуджу
да шлюбу выпраўляці.

Ад Антаніны Лясоты, 1901 г. нараджэння, вёска Цісоўка гм. Міхалова, якая цяпер жыве ў Беластоку, запісаў у студзені 1979 г. Міхалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

МАЙСТАР НА ЎСЕ РУКІ

ЛЯВОН СЫЧЭЎСКІ

Змяніліся часы. Змяніліся людзі. Змянілася апрацоўка зямлі і развіццё жывёлагадоўлі. Прыйшла на вёску магутная тэхніка. Цяпер толькі той гаспадар лічыцца, які карыстаецца гэтай тэхнікай і які ўмее з ёю абыходзіцца. Вельмі карысна, што маладыя людзі намагаюцца механізаваць усе сельскагаспадарчыя работы.

Можна ганарыцца такімі гаспадарамі, як Лявон Сычэўскі са Стрыкоў, што ў Бельскай гміне. Яму 33 гады. Ён займаецца да аднаго з маладзейшых гаспадароў вёскі. Гаспадарыць на 13 га зямельных угоддзяў. Мае ўсе сельскагаспадарчыя машыны. У яго свайго роду свая машынна-трактарная база: трактар, сеялкі, веялка, снапавязалка, капалка, касілка, растрасальнік гною і пагрузчык гною, машына для варочання сена, „глебагрызалка", спранкьнойка, бароны, двулямешныя плугі, ды апрача таго бетанярка, крайзэга, млынок-сырутоўнік, дзевяць рухавікоў. Адзін пры сячкарні, другі пры крайзэзе, трэці праце пры механічнай „гнаёўні" і г.д.

Усе дробныя рамонты гаспадар выконвае сам. Калі мы наведалі яго, ён быў заняты рамонтам трактара „Урсус". Гэта ў яго ўжо другі трактар. Мае ён таксама легкавую машыну „Сірэну", і пры ёй дробныя рамонты сам выконвае.

Лявон Сычэўскі спецыялізуецца ў гадоўлі малочных кароў. Пакуль што ў яго 7 дойных кароў. Ды, як ён сам сцвярджае, яны маламалочныя. Здае ён дзяржаве штодзённа 80 літраў малака. Мог бы здаваць больш пры лепшай пародзе кароў. І таму будзе мяняць гатунак. Гадуе ён яшчэ 6 яловак. У наступным годзе будзе мець ён ужо 10 дойных кароў. Якраз столькі месц ён мае ў сваім механізаваным хляве. Сам разбудаваў яго, а бельскі ПОМ цалкам механізаваў. Там цяпер і аўтаматычныя паілкі, і гною самаму не трэба выносіць. Дастаткова націснуць на кнопку, і гной механічна вывозіцца з хлява і выкідаецца ў спецыяльнае месца. А калі трэба вывезці яго на поле, гаспадар уключае спецыяльную машыну для накладання, а сам толькі кіруе работай, як у аўтаматычнай землечарпалцы. Пры будове механізаванай хлеўні давялося папрацаваць. Бо Сычэўскі сам дапамагаў заліваць бетон, рабіць абсталяванне для ўвязвання кароў, абсталёўваць прылады для аўтаматычных дайлак.

На панадворку ў Сычэўскіх брук, няма там гразі ні ранняй вясной, ні позняй восенню. А наогул сяліба вельмі вузкая. Усе дзевяць будынкаў, якія там знаходзяцца, расцягнуты не менш як на 300 метраў. Гэтую сітуацыю Сычэўскі хацеў змяніць — коштам пустога суседняга пляца, але не дапамаглі ў гэтым гмінныя ўлады.

Хата ў Сычэўскіх драўляная, але таксама абсталяваная па-сучаснаму. У калодзежы ёсць гідрант, які падае ваду ў хатнія краны. У хаце і сціральная машына, і лядоўка, і газ, і тэлевізар. Сычэўскія плануюць пабудаваць новы, мураваны дом.

Давядзецца зноў больш папрацаваць. Давядзецца зноў самаму рабіць дахоўку, як гэта рабіў Лявон на клуні і хляве, самаму рабіць фундаменты і шмат іншых рамесных работ, да якіх, як кажуць, мае ён голаў.

Лявон Сычэўскі — мясцовы грамадскі дзеяч. Нейкі час быў ён падсолтысам, а ўжо два гады як выконвае функцыю солтыса. Намагаецца ён цяпер зрабіць некалькі кіламетраў асфальтавай дарогі, якая ад шашы адыходзіць да іх вёскі, а таксама ў вёсцы зрабіць належную мастаўню. Пачатак ужо зроблены грамадскім чынам вёскі.

Мае некалькі дыпломаў за грамадскую дзейнасць і некалькі дыпломаў, у якіх выражаецца сардэчная падзяка ўлад за паведзённае жывёлагадоўлі і добрае гаспадаранне.

М. Хмялеўскі

Фота М. Шаховіча

АДГАЛОСКІ

Чаму моладзь уцякае з вёсак?

У адным з чэрвеньскіх нумароў „Нівы" я прачытаў дыскусійны артыкул П. Байко „Чаму моладзь уцякае з вёсак". Тэма сапраўды цікавая. Мой калега піша, што асноўнай прычынай міграцыі моладзі ў горад з'яўляецца брак умоў культурнага жыцця ў вёсцы.

З майго пункту гледжання, справа выглядае зусім інакш. І тут цалкам згаджаюся з сябрам Матвеюком. Моладзь уцякае з вёсак таму, што праца на гаспадарцы здаецца ёй цяжкая і непачэсная. У нашай моладзі зараз адна патрэба: мала рабіць, добра з'есці і пагуляць. Не маю тут на думцы культурнага жыцця, як піша аўтар артыкула. Праўда, сапраўднае кіно прыцягвае моладзь. Дык якімі фільмамі цікавіцца наша моладзь, якія праблемы яе хвалююць? На гэта пытанне я сам магу адказаць (бо сем гадоў працаваў у вандроўскім праўленні кіно ў Беластоку). Найбольшай папулярнасцю карыстаюцца ў нас фільмы каўбойскія, крымінальныя і пра каханне. А калі паказваюць у фільме некалькі сцэнак інтымных, дык залы трапчаць у швах ад гледачоў. У 75-80 працэнтах гэта моладзь. Не магу канстатаваць аб фрэквенцыі моладзі ў тэатрах, аднак мне здаецца, што і там справа таксама маецца. Сучасная моладзь мала цікавіцца жыццёвымі праблемамі. Малады людзей вабіць зараз „сучасны свет", у якім (як ужо вышэй адзначаў) асновай жыцця з'яўляюцца грошы. І кожны намагаецца, каб іх мець як найбольш, нягледзячы на тое, якім спосабам іх зарабляе. Што ж зараз малады пацягне з гаспадаркі? Ледзь хопіць яму адной-дзвюх „чырвоных" у месяц на патрату. Гэта не тое, што атрымаць тры-чатыры тысячы ў месяц зарплаты ў горадзе. Пакажу прыклад сваёй вёскі.

З Кузавы толькі адзінкі маладых выехалі ў горад. А вёска не малая ж, каля 120 гаспадарак. Скажаце — „стараверы"? Не! Маладыя таксама тут з адукацыяй і надалей вучацца. Справа ў тым, што ёсць дзе зарабіць. І зарабіць нядрэнна. Як вядома, крыніцай даходу жыхароў Чаромхаўскай гміны з'яўляецца чыгунка. Яна ўсіх тут корміць. А людзі заўсёды патрэбны. Хопіць толькі адзначыць, што рабочы калектыў аднаго з буйнейшых прадпрыемстваў у Чаромсе — паравознага дэпо, гэта рабочыя, узрост якіх у 70% не перавышае 35-45 гадоў. У нас хлопец пасля рамеснай школы там знаходзіць працу і з першых дзён атрымлівае тры-чатыры тысячы ў месяц (і якая тут праца!), калі ў горадзе на кожнай фабрыцы трэба патрудзіцца на такую зарплату. І чаго ж тады ляцець у горад?! А трэба адзначыць, што моладзь прызначае палучкі ў асноўным на свае патрэбы. Бацькам малая карысць з іх грошай, яны задаволены, што сынок ці дачушка не патрабуюць ад іх „дадаткаў".

І яшчэ хачу адзін факт паказаць пры гэтым. Датычыць ён сямейнага жыцця маладых. Зараз, калі жэніцца хлопец ці выходзіць замуж дзяўчына, галоўны цяжар утрымання маладажонаў спачывае на бацьках. Калі жывуць супольна, дык мамка мусіць згатовіць смачна з'есці сваім дзеткам, зрабіць сціркy бялізны і т.п. і т.д. А калі прыйдзе на свет дзіця, адразу бабка становіцца няняй. Калі дзеткі вылецелі ў горад, дык бацькі кожную нядзельку валакуць гасцінцы сваім птушанятам, а не, дык тыя прышпараць „Фіятам" ці „Шкодай" да сваіх родных у вёску. Гарадскім дзеткам мамы і таткі пасылаюць грошы на няню (бо яны ж толькі на ногі становяцца(!). І так мы вучым моладзь новаму жыццю. Чаго ж ім тады трэба?

І канчаючы сваю адгалоску на гэту тэму, хачу яшчэ раз пацвердзіць тое, што моладзь уцякае ў горад з вёсак не ў пошуках культурных умоў жыцця, як гэта піша П. Байко, а ў пошуках вялікіх заробкаў і лёгкага жыцця з усялякімі выгадамі. Бесклапотна жыць і ўсё мець — гэта мары маладых. Так мне здаецца. Калі думаеце, паважаныя маладыя чытачы, інакш — напішыце.

Ул. Сідарук

SEWERYN KRAJEWSKI

ВЕР-НЕ-ВЕР

Каханы Астроне! Прыснілася мне, быццам у маёй сяброўкі мае быць вяселле, а я прыехала да яе ў той час. Мы з ёю пайшлі запрашаць людзей на вяселле. Мая сяброўка была ў гумовых ботах, а я ў туфлях. Па дарозе было многа вады, сяброўка без клопату перайшла праз ваду, а я мела клопаты, але перайшла. Мы быццам зайшлі ў другую вёску да сваякоў сяброўкі, але мы іх не запрашалі, а сяброўка стала шукаць есці. Потым мы спаткалі незнаёмых хлопцаў, але дадому вярнуліся адны. Што абазначае гэты сон?

А. з Беласточчыны

А. з Беласточчыны! Можаш мець нейкія клопаты з сяброўкай. Аб гэтым сведчыць тое, што ты пайшла разам з ёю запрашаць людзей на вяселле, ды і тая вада на дарозе, якая стала перашкодай для цябе. Можа, пасварыцеся, але вынікнуць нейкія непаразуменні ў выніку твайго непрыстасавання да сітуацыі. Не хвалюйся, аднак: усё павінна скончыцца добра, вы ж і на вяселлі, уласна кажучы, не былі, ды і праз тую ваду ты ўсё ж перайшла, хаця была толькі ў туфлях.

Астрон

ЦІКАВІНКА

Шматлікія археалагічныя знаходкі зроблены ў самым вялікім з адкрытых ў паўднёва-ўсходніх Каракумах старажытных паселішчаў Ганур-Дэпе. На думку вучоных, тут знаходзілася сталіца старажытнай краіны Маргіяны. Археолагі раскапалі грамадскія будынкі, палацы, храмы. Ранейшую назву сталіцы старажытнай краіны — Марг — археолагі звязваюць з назвай ракі Мургаб, якая працякала непадалёку. На працягу стагоддзяў рэчышча ракі перамяшчалася на паўднёвы захад. Знікала вада, а разам з ёй і жыццё. На месцы квітнеючых гарадоў і сёл Маргіяны засталіся толькі пагоркі.

Два гады як я выйшла замуж. Абое працуем, але жывем на вёсцы ў маіх бацькоў, бо яшчэ не маем у горадзе кватэры. У гэтым годзе пастанавілі мы разам паехаць адпачываць, але мама не згадзілася пільнаваць дзіця, бо якраз многа працы ў полі. Вырашылі, што муж паедзе адзін. На „вчасах" была таксама мая сяброўка з працы. І яна прыслала мне пісьмо, у якім пісала, што муж мой паводзіць сябе як кавалер, звязаўся там з нейкай дзяўчынай. Я расплакалася, расказала ўсё маме. Але мама мая любіць зяця, заўсёды гаворыць, што гэта талковы і парадачны хлопец і цяпер стала яго бараніць. Праўда, гэтая сяброўка мае доўгі язык і любіць плёткамі займацца. Мужа я ніколі не падазравала ў здрадзе, ён вельмі любіць дачушку і ўвогуле жывем мы згодна. Ну, але думаю, хай толькі прыедзе! Як заўсёды, увайшоў, весела ўсміхаючыся, сардэчна прывітаўся, а я нахмураная. Доўга я маўчала, а пасля ўсё сказала. Муж запярэчыў гэтаму так шчыра, што я ўжо і паверыла яго словам. На другі дзень сяброўка на рабоце гаварыць са мною не захацела, толькі сказала: я табе напісала, а ты як сабе хочаш. Я зноў знервавалася.

Эля з Бельшчыны

Эля! Каму верыш — мужу, ці сяброўцы-пляткарцы? Той, хто бегае за дзяўчатамі ды здраджвае жонцы, не мусіць выязджаць на „вчасы". Гэта можна і дома. А мо сяброўка праз зайздрасць, што вы жывеце згодна, захацела вас парозніць...

Сэрцайка

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: А. мае няшлюбнае дзіця. Яна хоча падаць у суд на Д., бацьку дзіцяці, каб плаціў аліменты. Д. смяецца з гэтага і гаворыць, што хоць суд яму аліменты і прысудзіць, і так з яго нічога не возьмуць, бо гаспадарка належыць да бацькоў, а ён нідзе не працуе. Ці можна патрабаваць аліментаў ад яго бацькоў, на гаспадарцы якіх Д. працуе? Ці можна паклікаць у суд адных бацькоў, ці разам з імі Д.?

АДКАЗ: Аліментаў можна патрабаваць пасля таго, калі суд установіць, што Д. з'яўляецца бацькам дзіцяці. Таму найперш трэба выступіць у суд з такім патрабаваннем. Адначасова з гэтым трэба патрабаваць ад яго аліментаў. У гэткім працэсе ніхто апрача маці і бацькі дзіцяці браць удзел не мае права. Велічыня аліментаў залежыць ад патрэб дзіцяці і ад заработных і маёмасных магчымасцей абавязанага. Таму, калі хто не працуе і не мае маёмасці, суд, прысуджваючы аліменты, бярэ пад увагу зарплату, якую ён мог бы атрымаць, калі б працаваў. Калі б прысуджаныя аліменты нельга было сыскаць з Д., маці дзіцяці як яго прадстаўніца можа патрабаваць праз суд, каб плацілі аліменты бацька і маці Д. Калі б Д. злосна ўхіляўся ад аліментаў, можа быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці.

Па роднай зямлі. *Царква ў Каралёвым Мосце.* *Фота: С. Рыбі.*

ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

Стравы з капусты-брусселькі

ВАРАНАЯ КАПУСТА

На 40 дэкаў брусельскай капусты ўзяць 40 грамаў масла, 1 лыжку цёртай булкі, соль, цукар.

Малыя качанчыкі дакладна памыць і зварыць у вялікай колькасці пасоленай і пасалоджанай вады, адцадзіць. Паліць маслам, разагрэтым разам з цёртай булкай.

АМЛЕТ З БРУСЕЛЬКАЙ

На 3 яечкі бярэм 15 дэкаў капусты, соль, цукар, 4 дэкі масла.

Зварыць капусту. Яечкі ўбіць у міску і лёгка збіць з двума лыжкамі малака ці смятаны, пасаліць па смаку. Звараныя качанчыкі капусты парэзаць на чвэрткі і дадаць да яечнай масы. На патэльні разагрэць палову тлушчу, уліць яечкі. Патрасаючы патэльняй, зліваць масу на бакі, згартаючы відэльцам на сярэдзіну падсмажаны амлет. Палажыць на амлет рэшту тлушчу, згарнуць яго, парэзаць на тры порцыі.

СУП З БРУСЕЛЬКІ

Узяць валашчыну, 25 дэкаў брусселькі, паўшклянкі смятаны, лыжку мукі, лыжку масла.

Абабраную валашчыну палажыць у кіпячую ваду і варыць каля 10 мінут, дадаць брусельку і разам варыць яшчэ 10 мінут. Мягкую гародніну працерці праз сіта або прапусціць праз мясарубку, пакідаючы некалькі цэлых галовак капусты. Заправіць суп смятанай з мукою, дадаць тлушч, закіпяціць.

Падаваць суп з грэнкамі з белай булкі, кладучы ў кожную талерку па 2-3 галоўкі непрацёртай капусты-брусселькі.

САЛАТА З БРУСЕЛЬКІ

На 30 дэкаў брусселькі ўзяць 1 кіслы агурок, 1 зубок часнаку, 5 дэкаў алею, 1 чайную лыжку муштарды.

Брусельку палажыць у кіпячую ваду, пасоленую і пасалоджаную, абварваць капусту мінут шэсць, пасля чаго адцадзіць, астудзіць, пасыпаць вельмі дробна нарэзаным кіслым агурком. Ачышчаны часнок дробна пасячы і расцерці з соллю. Змяшаць яго з муштардай і алеем і паліць салату.

Гэта салата вельмі смакуе з крутымі яечкамі. Можна зрабіць гэткую вячэру.

Гаспадыня

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

ПАД ПРЫКРЫЦЦЁМ НОЧЫ

Старшы сержант Максім Папоў пачухаў за вухам. „Што рабіць з гэтым надакучлівым фрыцам? — думаў ён. — Ужо трэці раз прыходзіць у камендатуру. Відаць, жыцця яму няма без гэтых кансерваў. Яно, вядома, зразумела, ляжаць у зямлі амаль пяць месяцаў, сапсавацца могуць".

— Я не магу рашаць, — адрэзаў ён пасля доўгага роздуму. — Прыйдзіце ў 15.00, калі будзе камендант.

Немец ліслíва пакланіўся некалькі разоў і выйшаў. Старшы сержант Папоў, задумаўшыся, глядзеў яму ўслед. Гэтаму здаравеннаму высокаму бландзіну ніяк не падыходзіла шафёрская скуранка. І яшчэ гэта ліслівасць. Ён узяў у рукі ліст паперы з заявай немца і яшчэ раз перачытаў яе:

„У Савецкую камендатуру раёна Стары горад у Кенігсбергу.

Заява.

У час блакады горада Чырвонай Арміяй нямецкія войскі пакінулі ў доме на вуліцы Штайндам некалькі скрынь з кансервамі, якія на наступны дзень павінны былі быць раздадзены насельніцтву. Ноччу, аднак, дом разбамбілі, і кансервы да гэтага часу знаходзяцца пад руінамі. Працуючы шафёрам у магістраце, я перавозіў гэтыя скрыні ў вышэйпамянёны склад. Прашу пана таварыша каменданта даць дазвол адкапаць скрыні, паколькі кансервы напэўна прыгодныя для ўжывання.

З вялікай павагай Франц Белоф.

Кенігсберг Ост-Понарт, Песталоцііштрасэ, 18, кв. 4".

Старшы сержант паправіў гімнасцёрку і ўвайшоў у кабінет каменданта, капітана Сяргея Рычкова. Паклаўшы на стол заяву, ён сказаў:

— Гэты немец зноў прыходзіў. Прынёс заяву. Віляе, як ліса вакол вароны з сырам. Ведаў аб гэтых кансервах у канцы сакавіка, мы занялі горад дзесятага красавіка, а яму толькі цяпер іх захацелася. Таварыш камандзір, тут штосьці не так. Гэты фрыц падобны на такога, што следу не пакіне, а кроў вып'е.

— Бадай, вы маеце рацыю, — задумаўся Рычкоў. Ён прабег вачыма заяву. — Дазвольце, гэта ж на Штайндамштрасэ, правільней, на Жытомірскай, — паправіўся ён. Гэту вуліцу мы будзем расчышчаць на наступным тыдні. Скажыце аб гэтым Белофу. Калі кансервы не сапсаваліся, то яны будуць раздадзены нямецкаму насельніцтву, а ён атрымае свае пяць працэнтаў за знаходку. Спадзяюся, што застанецца задаволены? — спытаў ён не то ў сябе, не то ў Папова. — Вось яшчэ фрукт, як пачуў аб расчыстцы, адразу з'явіўся. Нябось усё хацеў бы загрэбсці. Праліччыўся, прайдзісвет.

Капітан узяў заяву і напісаў на ёй „адмовіць", потым распісаўся і паставіў пячатку.

* * *

У моры ўжо некалькі дзён бушаваў шторм. Сержант Алёша Чайкоўскі праклінаў на чым свет стаіць і надвор'е, і свой злашчасны лёс, які паслаў яму дзяжурства менавіта ў такі дзень. А больш за ўсё ён злаваўся на сержанта Максіма Папова. Ідучы наперадзе патруля, які складаўся яшчэ з двух салдат, ён думаў аб тым, як адпомсціць фармалісту.

Яны выйшлі на Штайндамштрасэ, перайменаваную ў Жытомірскую вуліцу. Дарога тут была ўжо расчышчана, а каменне і шчэбень ссыпаны на разбітыя або абгарэлыя дамы. Гэту важную магістраль трэба было прывесці ў парадак у першую чаргу.

Імжа перайшла ў дробны дождж, затое туман згусціўся, таму што вецер сціх. Сержант Чайкоўскі накрыўся плашч-палаткай. Яны былі непадалёк ад руін старэйшай кенігсбергскай царквы, якая здаўна называлася польскім касцёлам, калі сержант улавіў нейкія адгалоскі, што даносіліся нібыта з-пад руін паблізу касцёла. Не выклікала сумненняў, што там былі людзі.

Чайкоўскі і салдаты з трох бакоў пачалі падкрадвацца да месца, адкуль даносіліся галасы. Гэта было не так проста. Усюды насыпаны зыбучыя горы цэглы і абломкаў, з якіх тырчэлі абгарэлыя бэлькі, дзверы і аконныя рамы, — і ўсё гэта было слізкім ад дажджу. Як і трэба было чакаць, у нейкі момант адзін з салдат, узбіраючыся на такую барыкаду, спатыкнуўся ў цемры аб цагліну, і тая з грукатам пакацілася ўніз.

Узняўся страшэнны шум, і толькі крыху пазней далацеў тупат людзей, якія ў паніцы ўцякалі.

Трымаючы наперавес аўтаматы, яны пайшлі ўперад. У непрагляднай цемры, на незнаёмай вуліцы ў іх не было ніякай магчымасці затрымаць прышэльцаў, якія ўцякалі толькі ім вядомымі шляхамі. Але сержант працягваў пагоню. Нечакана ён заўважыў цень, што мільгануў за два метры ад яго. Трыма прыжкамі ён падскочыў ззаду і, прыставіўшы да спіны пісталет, скамандаваў:

— Стой! Рукі ўгору!

Цень замёр, паслухмяна выканаўшы загад. І тут сержант заўважыў, што гэта жанчына. У гэты час падбеглі салдаты з ліхтарыкамі. У іх цьмяным святле было бачна, што сярод руін цямнеў велізарны раскапаны квадрат.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

35 гадоў краіне

З НАРАЎКІ

Юбілей 35-годдзя Польскай Народнай Рэспублікі ў Нараўцы прайшоў надта ўрачыста. Заслужаныя партыйныя і грамадскія дзеячы, радныя, солтысы, моладзь і кіраўніцтва гміны сабраліся на сесіі ГРН у мясцовым кіно „Лес". Вользе Закройшчык, — дырэктару ГОК і Аляксею Харкевічу — працаўніку ЦПН былі ўручаны сярэбраныя значкі „Заслужаны для Беласточчыны". Многія актывісты гміны атрымалі памятныя дыпломы, а найлепшыя гаспадары — карты гаспадароў-спецыялістаў.

У дакладзе начальнік гміны Ю. Навіцкі гаварыў шмат аб дасягненнях мясцовага школьніцтва за гады мясцовай улады. У мастацкай частцы выступіў калектыў Беластоцкай фабрыкі мэблі, з якой гміна Нараўка наладзіла супрацоўніцтва.

А. З.

З ЧАРОМХІ

Рада прафсаюзаў чыгуначнікаў чаромхаўскай станцыі арганізавала з нагоды 35-годдзя ПНР сустрэчу з рабочым калектывам. Удзел прынялі: кіраўніцтва станцыі, I сакратар вузлавога камітэта партыі, прадстаўнікі суседніх станцый — Нурца і Сямяціч, а таксама радны ВРН у Чаромсе Васіль Астапковіч.

Аб працы станцыі і аб дасягненнях коратка расказаў начальнік станцыі Ежы Напюркоўскі, а радны гр. Астапковіч пазнаёміў з рэалізацыяй прапаноў з тэрыторыі нашай гміны.

Заслужаным чыгуначнікам з паравознага дэпо ў Чаромсе рада прафсаюзаў прызнала 36 грашовых узнагарод, па 500 зл. 15 тысяч злотых прызначана на рэчавыя ўзнагароды, якія будуць уручаны на сустрэчы людзей добрай работы.

(ус)

ГМІНА У ЦЫФРАХ

Ужо 35 год мае наша народная дзяржава. З выпадку гэтага юбілею хачу ўспомніць некалькі дадзеных аб гміне Дубічы Царкоўныя. Сяляне маюць 140 уласных трактараў, 64 легкавыя і лёгкагрузавыя машыны: „Тарпаны", „Жукі". 128 чалавек з гміны Дубічы Царкоўныя атрымалі вышэйшую адукацыю і пакінулі свае вёскі.

17 чалавек з Дубіч Царкоўных пасля вайны выехалі ў Савецкі Саюз, але роднай вёскі не забылі і часта наведваюць яе.

М. Панфілюк

ДЗІЦЯЧЫ САД

У будынку мясцовай школы ў Дубічах Царкоўных адкрыты дзетсад. Гэта вельмі добрая форма апекі над малышамі, бо як вядома, цяпер разгар працы — жніво ў сялян. І калі дзеці дашкольнага ўзросту застаюцца адны, дык выпадак можа здарыцца хутка.

У сваім дзіцячым садзе дзеці маюць усё: гульні, сяброўства, смачныя абеды, якія ім рыхтуе мясцовая кухарка Анна Тафілюк. Дзеці лепш тут развіваюцца, тут іх вучаць, тут знаёмяцца яны з вершамі, літарамі, цыфрамі.

І незразумела мне, што ёсць такія бацькі, якія не пускаюць сваіх дзяцей у сад, кажуць, што ім гэта яшчэ ў школе абрыдне.

У дубіцкім дзетсадзе добра апякуюцца дзецьмі дзве выхавацельніцы Ніна Мацкевіч і Анна Куптэль.

Мікалай Панфілюк

ДЗЕ ПАСТАВІЦЬ ВЕЛАСІПЕД?

У Бельску на вуліцы 1 Мая ёсць самаабслуговая спажывецкая крама ВСС № 14. У гэтай краме ёсць усе харчавыя прадукты, крама ўвогуле багатая. Прадаўшчыцы тут таксама ветлівыя.

Адна толькі бяда, што на двары каля крамы няма стаянкі на веласіпеды. Людзі ставяць свае веласіпеды каля сцяны, а гэта непрыгожа, бо гэтак проста аблепяць веласіпедамі сцяну. Добра было б, каб ВСС проста перанёс стаянку, якая знаходзіцца цяпер далей на той жа вуліцы, і паставіў каля сваёй крамы, так як гэта ёсць, напрыклад, на пошце.

М. Матвеюк

Ляшкі былі практычныя

А вось і жніво, зусім ужо не падобнае на колішняе. Цяпер яно адбываецца машынамі і два-тры дні. Калісьці жніво было доўгае. Жалі сярпамі, а потым косамі, і адно толькі жніво азімага працягвалася два тыдні. Потым пачыналася жніво яравога.

Зжатае збожжа, каб яго сабраць з поля, трэба было, як калісьці так і цяпер, добра высушыць. Для гэтага трэба было, каб яно ў снапах пры добрай пагодзе хоць з тыдзень адстаялася. Аднак пагоды заказаць нельга і дождж лье тады, калі непатрэбны. У такім выпадку вада нальецца ў снапы і збожжа псуецца. Таму людзі забяспечвалі зжатае збожжа ад дажджоў. Калісьці гэта рабілі так. Звязаныя снапы састаўлялі ў л я ш к і. Гэта значыць, ставілі дзевяць снапоў разам так, каб яны ўнізе, як у нас кажуць, „гумлямі", былі расстаўлены і каласамі сходзіліся. Потым наверх гэтай дзевяткі клалі адзін каля другога два снапы, а трэцім прыкрывалі, абломваючы яго бакі. І вось калі пачнецца, бывала, дождж, то ў тым ляшку змочыць толькі тыя тры снапы, а ўсе дзевяць снапоў будуць сухія. Калі ж пакажацца сонца, хоць бы на адзін дзень, тады ранкам людзі ідуць і развязваюць толькі тыя тры снапы, рассцілаючы іх на сонцы. Яны хутка высыхаюць, і збожжа ўсё сухое везлі дамоў.

Калісьці, калі я яшчэ сам гаспадарыў, помню два тыдні не было пагоды і ўвесь час ішоў дождж. Аднак у ляшках маіх збожжа не згніла.

А цяпер ляшкаў не ставяць, а ставяць снапы толькі ў „дзевяткі". І вось у дождж у тыя дзевяткі столькі вады нальецца, што трэба вялікай пагоды — тыдзень, каб яны высахлі. Але, напрыклад, у бягучае лета вялікай пагоды яшчэ не было. І ў такім выпадку збожжа часта гніе ў полі. А шкада!

М. Матвеюк

Як ездзяць гарадскія аўтобусы ў Беластоку?

У Беластоку без гарадской камунікацыі няма магчымасці дабрацца на чыгуначны ці аўтобусны вакзалы. Горад расце і вырастаюць новыя раёны, далёкія ад вакзалаў, у якіх з году ў год прыбывае жыхароў. Асноўнай інфармацыяй аб гадзінах курсавання гарадскіх аўтобусаў з'яўляюцца расклады на прыпынках. Да пададзеных там гадзін людзі дапасоўваюць свае выезды з дому, верачы, што МПК давязе іх на патрэбную гадзіну на працу ці на поезд.

Аднак у практыцы выходзіць інакш. Расклады на аўтобусных прыпынках гэта толькі фармальнасць. Тых раскладаў абсалютна не трымаюцца працаўнікі і шафёры МПК.

Вось прыклад. У нядзелю згодна з раскладам язды аўтобуса „1" на вуліцы Леніна каля вуліцы Навоткі першы курс павінен быць у 5.43 раніцы. І сабраліся людзі, чакалі, каб даехаць на цягнік на гадзіну 6.32. Часу ў запасе хапала і жыхары раёна Міцкевіча спакойна чакалі. Ляцелі хвіліна за хвілінай, а аўтобуса не было і не было. Людзі пачалі нервавацца, шумець, наракаць на МПК, што так мучыць іх. Шкада было глядзець на іх, як яны ўжо з самай раніцы ў нядзелю 8 ліпеня гэтак нерваваліся. Спачатку прабавалі затрымліваць легкавыя машыны, якія праязджалі вуліцай, бо аўтобус не паявіўся да гадзіны 6.20. І ўсе ўвесь час ставілі адно пытанне; чаму? Пытаем і мы дырэкцыю МПК у Беластоку — чаму расклады язды на прыпынках вісяць толькі для красы?

Ян Янтар

Непаладкі ў ГСе

У Бельску на вуліцы Гагарына ГС мае свае склады. Ляжыць тут вугаль і злом. Але толькі на адным стаўбе гарыць лямпачка і асвятляе той вугаль і той злом. Мэблевая крама не асветлена і склады з угнаеннямі таксама. Дарагая рэдакцыя, падкажы ГСу ў Бельску, каб папоўніў асвятленне на сваім складзе.

Румі

ВА ЎРОЧЫШЧЫ ТАПІЛЕЦ

У Тарнопалі ёсць урочышча, якое завецца Тапілец. Тут 18 жніўня 1941 года палілася кроў. Нямецкія акупанты забілі Зінаіду Млечка — лекара, Раісу Шаўчэнка — акушэрку (абедзве з СССР), восем жыхароў з Лукі і трох жыхароў Тарнопаля.

Моладзь памятае аб гэтым месцы. Тут пабудавалі помнік. Вучні пад кіраўніцтвам сваіх настаўнікаў з Лукі — Тамары і Янкі Ціванюкоў заўсёды робяць парадак. У гэтым годзе найбольш ахвярна апекаваліся магіламі вучні: Ірына, Міраслава і Славамір Рыгаравічы. Гэта добры выхаваўчы ўрок.

А. З.

Пакрысе будуецца

Будуецца даўней успамінаемая ў „Ніве" дарога паміж Храбаламі і Кнаразамі, якая ідзе праз Рэпнева. Якраз у Рэпневе працуюць цяпер машыны, а на дапамогу ім прыязджаюць вучні з добраахвотнага гуфца працы Бельскага агульнаадукацыйнага ліцэя імя Тадэуша Касцюшкі.

Міхал Кірылюк

ЯК РАСПАЧАЎСЯ Ў МЯНЕ ГРЫБНЫ СЕЗОН

Неяк раніцай выбраўся я ў грыбы ў Відаўскі лес. Хаджу па лесе, штораз апенька ці лісічка трапіцца. Пахадзіў я гэтак, палюбаваўся прыгожай прыродай, бо дзень быў сонечны, то і добра можна было разглянуцца. Аж калі выходзіў з лесу, заўважыў кучу дзіравых гаршкоў, вёдзер, якія ляжаць у траве пад бярозай. Хтосьці недарэчна прывёз са сто кілаграмаў злому і зваліў, каб іржавеў ён і марнаваўся, аж непрыемна глянуць. Я сеў і падумаў, што стольк і ж дарогі было завезці гэты злом на пункт скупкі злому ў Бельск. Адна дарога — ці з Відава ў лес, ці з Відава ў Бельск — 1 км. А завезці на пункт у Бельск — карысць была б, і грошы. Дзе ж тут розум быў у чалавека, каб так засмяцаць лес?

Можа той, хто гэта зрабіў, прачытае нашу родную газету „Ніву" і падумае: дрэнна я зрабіў. Ды і ляснічы няхай таксама задумаецца, чаму не звярнуў увагі на паіржавелую кучу злому. А ў мяне так вось і распачаўся грыбны сезон, калі я адкрыў, што ў лесе можна збіраць не толькі грыбы, але і злом.

Румі

БРАВА, КРЫВЯЦІЧЫ!

У пачатку ліпеня жыхары Крывяціч пры дапамозе гмінных улад у Орлі клалі пліткі на тратуарах у сваім сяле. У гэтым годзе сяло Крывяцічы на ўсю даўжыню будзе мець тратуары.

Моладзь упарадкавала наваколле каля мясцовай святліцы, адрамантавала драўляны дэкаратыўны плоцік на „зялёным астраўку", які знаходзіцца пасярэдзіне сяла. Сапраўды стала прыгажэй!

Іван Кірызюк

Дрэнацыя ў Кнаразах

Нядаўна я пісаў пра меліярацыю ў нас. А за меліярацыяй вядома, ідзе дрэнацыя. Ужо працуюць спецыяльныя машыны. Праўда, шкада глядзець, як марнуюць пры гэтым пасевы, што ж аднак зробіш, інакш дрэнацыі не выканаеш.

Міхал Кірылюк

На дарозе, якая ідзе з Дубіч Царкоўных у Палічну, адразу ж за Дубічамі на асфальце нядаўна ў час жары калёсы вазоў і аўтамашын страглі ў гарачай смале. Цяпер, пасля рамонту гэтага асфальту, на той жа дарозе засталіся вострыя ямы і калдобіны, на якіх можна скруціць шыю ў час язды. Кажуць: паладзіў кум дзверы, праз якія лазілі каты, а цяпер сабакі лазяць. Во рамонт!

П. Д.

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

Трагічны выпадак здарыўся ў Гайнаўцы на вул. Варшаўскай. 32-гадовы мужчына, едучы матацыклам „Ява", з'ехаў на левы бок і ўдарыў у тэлефонны стоўб. Забіўся на месцы.

У Курашаве, гм. Чыжы, згарэла драўляная стадола, пакрытая этэрнітам, вартасці 120 тыс. зл.

АВГАЛОСКІ

НЕКАЛЬКІ СЛОЎ ДА АРТЫКУЛА „УСПОМНІМ ТЫЯ ДНІ"

Для нашай вёскі пачатак вайны аказаўся трагічным. Людзі гавораць таму, што ляжыць яна паміж шашой і чыгункай. Мо гэта і праўда. Хто толькі едзе, заўсёды ў Стараберазова загляне. Калі гэта добрыя людзі — міласці просім. Беларусы — гасцінныя гаспадары. Ды няпрошанымі былі для нас нямецкія захопнікі. Спачатку дапытваліся, ці няма рускіх у вёсцы. Потым вялі сябе, як дома. З поўдня вёскі пралягла чыгунка Гайнаўка-Бельск. Стаяла там мноства таварных вагонаў. Не дайшлі яны да месца прызначэння. Немцы ў вёсцы гаспадарылі ваўсю. Людзі былі перапалоханыя. Не ведалі, што рабіць, што будзе.

Аж раптам ад чыгункі пачаўся моцны бой. Гэта трапалі немцаў адступаючыя савецкія часці, аб якіх у 25 нумары „Нівы" ўспамінаў М. Панфілюк. Пачуліся крыкі і лаянка немцаў. Пакуль апамяталіся, мноства іх загінула. Аднак савецкія байцы вымушаны былі адступіць у напрамку Белавежскай пушчы.

Калі закончыўся бой, немцы азвярэлі. Прыгналі некалькіх сялян пахаваць сваіх. Калі людзі выканалі загад, іх расстралялі. Былі гэта першыя нявінныя ахвяры вайны. Пад вечар далі загад: усім пакінуць вёску і чакаць на пасавым. Людзі зышліся за вёскай — старыя, малыя і маці з дзецьмі. Немцы прыехалі на матацыклах, пашваргаталі і вярнуліся ў вёску. Хтосьці загаварыў. расстрэльваць будуць. Заварушыліся людзі, хто з чым быў разбегліся ва ўсе бакі. Мо гэта і выратавала людзей ад гібелі. Надышоўшы вечар і ноч асвяціліся вялікім полымем агню над вёскай. А на наступны дзень людзі на сваіх сялібах засталі толькі пагарэлы дабытак. Так пачалася вайна для вёскі Стараберазова, вёскі, якая ў часе вайны панесла мноства страт і ахвяр.

Г. Мароз

ДА ПУБЛІКАЦЫІ „ПЕРШЫЯ ДНІ ВАЙНЫ Ў ДУБІЧАХ ЦАРКОЎНЫХ" М. ПАНФІЛЮКА.

Я вельмі цешуся, што хтось з маіх землякоў даў хоць кароткі нарыс трагічных дзён, першых дзён лета 1941 года. Я не хачу паўтарацца, але тых пару дзён, апісаных М. Панфілюком, хачу паглыбіць.

1. Праўда, што савецкіх салдат у баі на апісваемым участку загінула многа. Але і нямецкіх не менш, бо нават не здолелі іх падабраць усіх. Многа яшчэ грабаўляне закопвалі ля шашы і на лонцы каля рэчкі. Нават там загінуў нейкі высокі афіцэр, якога везлі на машыне праз Грабавец.

2. Часць Чырвонай Арміі, якая выбіла эскадрон кавалерыі ворага ля царквы, прыйшла з крывяціцкага лесу „Княжына". Гэтая часць у „Княжыне" апынулася ў першы дзень вайны. І, на маю думку, яна прадаўжала лінію абароны аж да Орлі. Але гэтая часць аказалася адрэзанай ад галоўных сіл. Камандаванне часці не ведала, у чым справа. І хацела бараніцца на сваю руку, але немцы туды не падыходзілі. Тады яны вырашылі разведаць ваколіцу, дзе можна было б прарвацца да сваіх, ведаючы, што дарогамі ўсюды ідуць немцы. І вось 26 чэрвеня зрабілі сабе „прасвеку" праз Дубічы Царкоўныя і пайшлі ў Белавежскую пушчу, дзе арганізавалі партызанку.

3. Гэты эскадрон варожай кавалерыі, які „растапіўся" ў агні савецкай зброі пад Дубічамі, астанавіўся начаваць у Грабаўцы, у нас на панадворку, у садзе і ў агародзе. Пасля аднак прыехаў аднекуль сувязны і, відаць, прывёз загад, каб падыйшлі два кіламетры ўперад. Была ноч. Добра, што такі загад прыйшоў, бо ў Грабаўцы можа нічога не ўцалела б.

Васіль Петручук

ВЯЛІКІ СІМА

Шмат таварыць, тлумачыць ён не любіў. Вытлумачваўся карацюткімі маналогамі, сэнс якіх да канца разумеў толькі ён адзін. А астатнія, калі і не разумелі, дык лепш было б не перапытваць, не гнявіць. Бо выгляд Сіма меў боскі, а кулак — быказабойны.

Аднойчы раніцай зайшоў ён у аўтобус і спыніўся якраз насупраць кандуктара. Той працягнуў руку па грошы на білет, але Сіма лаканічна вымавіў:

— Вялікі Сіма не бярэ білеты.

Кандуктар падумаў, што гэта жарт, і зноў патрабаваў грошы. Сіма нахіліўся і сурова паўтарыў:

— Сіма не бярэ білеты!

Служба абавязвала ў такім выпадку выкінуць цвердалобага на першым жа прыпынку, але гэты непрыемны абавязак мог і павінен быў выканаць кантралёр, што паявіўся ў аўтобусе.

— Вы не ўзялі білет?

Сіма махнуў рукой.

— Вы павінны ўзяць білет!

Сіма заставаўся абыякавым і не звяртаў на кантралёра ўвагі.

— Выйдзіце з аўтобуса! — не стрываў кантралёр.

Аднак на Сіму і гэта не падзейнічала. Ён не збіраўся туды, куды яго пасылалі.

— Апошні раз гавару: бяры білет! — крычаў кантралёр.

— Я не бяру білеты.

Аўтобус спыніўся. Пасажыры занепакоіліся. Аднекуль з'явіўся міліцыянер і, пачуўшы ад упартага пасажыра, што ён білеты не бярэ, павёў яго ў аддзяленне.

Дзяжурны доўга распытваў, чаму Сіма парушае парадак, але на ўсе пытанні не мог дабіцца адказу.

— Ну, скажыце, мне, як сябру, — паспрабаваў ён з другога боку.

— Што?

— Чаму вы не хацелі браць білет?

Да гэтага надзьмуты Сіма ўсміхнуўся:

— Навошта? У мяне праязны.

Радэ Дзімітрыевіч

Узлёт у паднябессе паэта Салавейчыка.

КАБ НЕ ХВАЛІЛІСЯ

Прыйшла жонка з работы, глядзіць — са столі вада цурчыць, а муж спакойна ляжыць на дыване і журнал чытае.

— Ой, што гэта? — пляснула рукамі.

— Ды ў Пятроўскага нешта з кранам ці што... і нікога, відаць, дома няма.

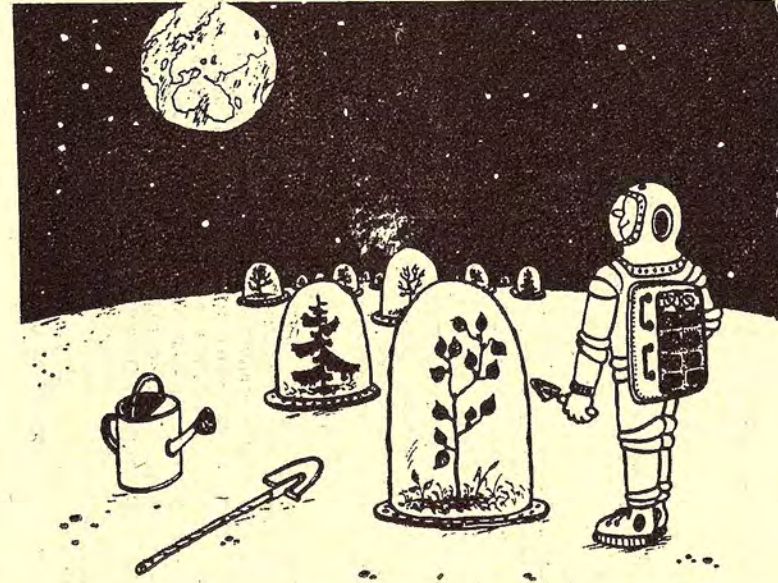
— Дык чаму ж не звоніш, слёсара не клічаш?

— Чакаю, пакуль вада на першы паверх да Іванюкоў пройдзе. Яны надаўна хваліліся, што харошы рамонт кватэры зрабілі...

Перайшоў на другі бок. Хоць перад гэтым не быў ні на якім.

НІЎКА

І на Марсе будуць яблыні...

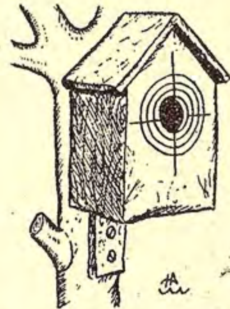
ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!

Кому прыкрываецца-той здагадаецца

КЕМЛІВЫ ВЯРБЛЮД

Вярблюд хваліўся:
— Я плюю на ўсіх!..
Але аплёўваў толькі тых,
Хто быў ніжэй яго, зазначу.
Яму Жыраф сказаў:
— Штосьці я не бачу,
Каб ты пляваў на тых,
Каму ваксуеш боты.
Вярблюд Жырафу:
— Што ты, што ты.
Уверх пляваць
Няма ахвоты,
Бо можаш апляваць
Не толькі свае боты,
Але і пысу.

В. Ліман

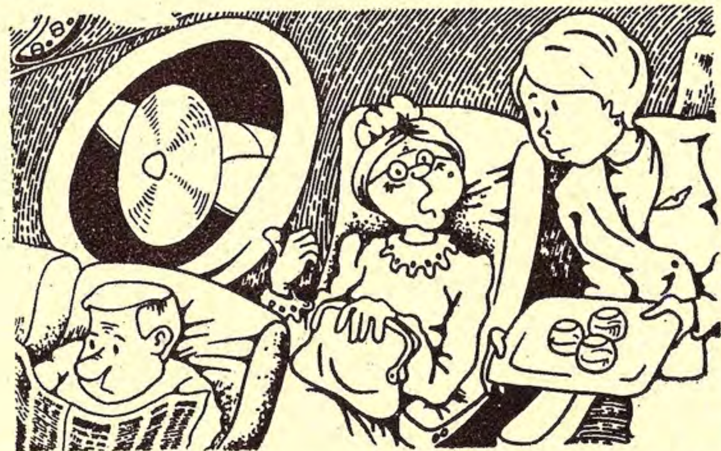

Made in Zadrypanka.

ВЕТЛІВЫ ЦЫРУЛЬНІК

— О, у вас сёння чаргі няма?

— Ды зранку сяджу, і ніякі чорт не прыходзіць. Прашу, сядайце. Вы будзеце першы...

— Ці не маглі б вы адключыць гэты вентылятар: з акна дуе!

ГУМАР З БАРАДОЮ

НЯМА ДУРНЫХ

Жандар вядзе вуліцай арыштаванага мужчыну. Раптам вецер сарваў з галавы арыштаванага капялюш і пакаціў па дарозе.

— Ой, мой капялюш! Пусціце мяне, я даганяю капялюш! — крычыць арыштант.

— Няма дурных! Ты лепш пачакай, а я пабягу! — кажа жандар.

У ГАСЦЯХ

— Ты ведаеш, — звяртаецца маладая заДрыпанка да сяброўкі. — Учора ў гасцях сустрэла свайго колішняга мужа.

— Ну і што?

Ніколі не думала, што ён такі прыемны субяседнік.

ЗНАЧНА ЛЕПШ

У Кастуся, у якога хварэла жонка, спыталі:

— Як здароўе вашай жонкі?

— Дзякую, зараз адчувае сябе значна лепш: ужо і лаяцца памаленьку пачынае...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Палісмен убачыў турыста, сагнуўшагася пад цяжарам слупа з указальным знакам „У Плімут".

— Куды вы гэта цягнеце? — здзівіўся палісмен.

— Я іду ў Плімут і не хачу заблудзіць.

*

— Не, не, мілы дружа, я ўжо пахавала трох мужоў і цвёрда вырашыла, што лепш ужо мне застацца ўдавой.

— Давайце паспрабуем у чацвёрты раз. Можа цяпер усё атрымаецца наадварот?

*

Гаспадыня глядзіць на дакументы новай пакаёўкі.

— Шэсць месц за год... — ківае галавой яна.

— Так, мадам. Часы добрых гаспадынь мінулі.

З „Весніка Задрыпоніі"

ВАМ, ПАСАЖЫРЫ!

Вадзіцель аўтобуса Ф. Князь аб'яўляе не толькі прыпынкі, але і прадуктовыя магазіны, у якіх ёсць вінна-гарэлачныя аддзяленні.

ПЫТАННЕ ГАПКІ

Страляць вачыма — гэта сродак абароны ці нападзення?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

STOP

słowa: Hal David
muzyka: Burt Bacharach
tłum. Antoni Marianowicz
śpiewają Irena Pająk i Jacek Labuda

Co z tego masz, że zakochasz się?
No nic, sporo strat a zysków mało
Słowem wykrzyknąć by się chciało
Stop! po cóż się w to bawić znów
Stop! po cóż się w to bawić znów.
Co z tego masz, że całujesz się
Ach to, że ulegniesz chwili czaru,
Albo nabawisz się kataru.

Stop! po cóż się w to bawić znów
Stop! po cóż się w to bawić znów
Amory porzuć bowiem są niemądrą i niebezpieczną grą
Miłość pułapką często jest, ma sidła swe
Więc pomyśl czy warto,
Co z tego masz, zastanawiaj się.
Na sprawy te miejże pogląd zdrowy
I niech nie strzeli ci do głowy znów
Idiotyczna głupia myśl
Ach, żeby się zakochać dziś
Co z tego masz że przywiążesz się
Na nic to stracony życia kawał
Jakaś nerwica albo zawał

Stop! po cóż się w to bawić znów
Stop! po cóż się w to bawić znów.
Amory porzuć
Bowiem są niemądrą i niebezpieczną grą
Miłość pułapką często jest, ma sidła swe
Więc pomyśl, czy warto.
Co z tego, zastanawiaj się.
Na sprawy te miejże pogląd zdrowy
I niech nie strzeli ci do głowy znów
Idiotyczna głupia myśl,
Ach, żeby się zakochać dziś
Ach, żeby się zakochać dziś.

ПРАБАЧЛІВА

Настаўнік звяртаецца да вучняў:

— Хто можа расказаць што-небудзь цікавае пра птушак, якія ўмеюць гаварыць людскою мовай?

Пасля напружанага маўчання адзін з вучняў устае і кажа:

— У майго таварыша ёсць сава, якая не толькі ўмее размаўляць людскою мовай, а яшчэ можа прадбачваць. Нядаўна я спытаў тую саву: „Будзе ў мяне па арыфметыцы двойка?". Сава неадкладна адказала: „Угу, угу!". На другі дзень я сапраўды атрымаў двойку.

Без слоў.

КУРЁЗЫ

ГАЛЬШТУК

Адзін малады амерыканец са штата Мінне-Сосфа па прозвішчы Марк Ларсен вырашыў вучыцца на свяшчэнніка. Аднак хутка малады чалавек прыйшоў да вываду, што трэба ў дадатак да царкоўнага бюджэту шукаць нейкае іншае істотнае матэрыяльнае дапаўненне. Так ён стаў займацца скрыпкай. Але і гэты занятак не зычыў значнага даходу: музыкаў у сучасны момант хоць адбаўляй.

Выручыў маладога чалавека выпадак. Аднойчы, збіраючыся на свой акцёрскі вечар, ён, каб здзівіць калег нейкай выдумкай, надзеў незвычайны гальштук — зачапіў на шыю просты цэлафанавы мяшэчак, напоўнены вадою, дзе плавала жывая залатая рыбка, узятая з акварыума. Прысутныя на вячорцы знайшлі яго вынаходніцтва непараўнальна арыгінальным. Многія захацелі з яго дапамогай абзавесціся такімі ж гальштукамі, бо падабалася, што субяседнік глядзіць не ў вочы табе, а на залатую рыбку.

Задаволены поспехам, Марк Ларсен пайшоў далей. Ён стаў вырабляць і такія, і іншыя не менш арыгінальныя гальштукі цяпер ужо на продаж: то замест залатой рыбкі змесціць у мяшэчку з вадой звычайную рыбку, то жывыя кветкі, то нейкія іншыя рэчы, якія прыцягваюць увагу. І яго пласцікавыя гальштукі, як і трэба было чакаць, хутка заваявалі папулярнасць, выклікалі шырокі попыт сярод экспэнтрычнай амерыканскай моладзі. Ва ўсялякім разе, зараз прыдбаць гальштук, зроблены рукамі Ларсена, з'яўляецца справай занадта цяжкай, самы танны каштуе не менш 20 долараў. А вынаходлівы Ларсен робіць свой надзвычай выгадны бізнес і ўжо не думае аб кар'еры свяшчэнніка.

Нават лепшым сябрам не хваліся недахопамі: яны самі заўважаць іх